

Az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve

**– *Életpálya-építési kompetencia* –
Középiskola, 9-12. évfolyam**

Írta: Albert Attila, Baranyai Klára (Ember a természetben)
J. Balázs Katalin (Kémia)
Jakab György (Ember és társadalom)
Kerényi Mária (Művészetek)
Merényi Zsuzsanna (Életpálya ismeretek)
Orosz Balázs (Testnevelés)
Ringhofer János (Földünk és környezetük)

Szerkesztette: Kerényi Mária

BEVEZETÉS

„A”-típus, 9-12. évfolyam

Az életpálya-építési kompetenciafejlesztés és a kompetenciaalapúság

A Nemzeti alaptanterv¹ VII. rész az alábbiak szerint határozza meg a kompetenciaalapúság kritériumait:

1. Első értelmezésben a kompetenciaalapúság a tanterv taxonómiáját meghatározó szakmai elkötelezettséget jelenti. A kompetencia alapú tanterv háttérében egy olyan személyiségelmélet húzódik, amely a személyiség fő alkotóelemeiként a kompetenciákat (személyes, kognitív, szociális és speciális kompetenciák) jelöli meg, és – azokat komponensrendszerekként értelmezve – komplex képességek, képességek, készségek és rutinok hierarchikusan felépített rendszerét használja.

2. A második értelmezés az ember által elvégezhető tevékenységekhez, megoldható feladatokhoz köti a kompetenciákat (valaki kompetens valamilyen tevékenységgel összefüggésben, ha képes megoldani az ahhoz a tevékenységhez tartozó szokásos feladatokat). A tantervben e kompetenciák, továbbá fejlesztési feladatok, tevékenységek, képességek és készségek kapnak szerepet, mindig feltételezve mögöttük egy tudásrendszert is.

3. A kompetencia fogalma a kognitív pedagógiai szakirodalomban a következőképpen jelenik meg: a kompetencia a „tudásnak arra a formájára utal, amelynek elsajátítása természetes közegben, életszerű tapasztalatok révén történik, és így alkalmazása is természetes könnyedséggel és hatékonysággal valósul meg. Hasonlóan ahhoz, ahogy az anyanyelvet megtanuljuk, majd végtelenül sokféle gondolat megfogalmazására alkalmazzuk”. Ebben a tekintetben a kompetencia az értékes, érvényes, hasznosítható tudás egyik kategóriája.

4. Az Európai Unió által elfogadott értelmezésben a kompetencia a vonatkozó ismeret, képesség és attitűd rendszerét tekinti. A különböző kompetencia-rendszerek közül a magyarországi Nemzeti alaptanterv az EU konvencióját tekinti irányadónak. Bizonyos értelemben az itt meghatározott kulcskompetenciák egyfelől megrajzolnak egy általános műveltség-képet, másfelől meghatároznak egy korszerű nevelés-felfogást is.

Az életpálya-építés kerettanterveinek közös bevezetőjében bemutatott keretmátrixot az első értelmezéssel összevetve, egyértelmű a fejlesztés kompetenciaalapúság iránti elkötelezettsége.

A keretmátrixot a második értelmezéssel összevetve, látható, hogy a keretmátrix első oszlopában meghatározott tevékenységek, részkompetenciák és képességek olyan ismeretekkel és attitűdökkel társítottak, amelyek együttes fejlesztése alkalmassá teszik a tanulókat az adott feladat megoldására, azaz a mátrix célkitűzései kielégítik a második értelmezésben foglaltakat.

Az életpálya-építés kerettanterveinek közös bevezetője az alábbi alapelveket fogalmazza meg: A tanulónak minden esetben tisztában kell lennie

- a kapott feladat céljával
- a sikeres teljesítés kritériumaival
- a mérhető, egyértelműen meghatározható követelményekkel

¹ NAT 2007

A tanulónak minden esetben

- kellő próbálkozási (tévedési) lehetőséget kell adni
- lehetőséget és támogatást kell adni ahhoz, hogy problémáit megfogalmazza, hogy
- gondjainak megoldásához segítséget kérjen

Az alkalmazott módszereknek és tanulásszervezési módoknak lehetővé kell tenniük:

- a személyes megnyilvánulást
- a próbálkozást, kísérletezést,
- a kérdezést, segítségkérést,
- a tanulók közötti együttműködést

Szokássá kell alakítani a tanulás során:

- a tervezést
- a döntések indoklását
- a vélemény indoklását
- az önállóságot
- a kérdésfeltevést

Teret kell adni, és értékelni kell:

- az egyéni megoldásokra való törekvést
- a kritikusságot és önkritikusságot
- a mások segítségét, a szolidaritást

Az életpálya-építési kompetenciák fejlesztése során fontos cél, hogy az iskolai munkatevékenységek metodikája közelítsen a hétköznapi munka metodikájához, biztosítva az iskolából a munkába való átmenet zökkenőmentesebbé tételét.

Ez természetesen azt is jelenti, hogy a harmadik értelmezésben foglaltaknak megfelelően igyekeznünk kell az ismeretek, képességek, kompetenciák elsajátítását olyan természetes munkaformákba és munkakörnyezetbe szervezni, amelyben azok a legjobb hatékonysággal válnak „értékes, érvényes, hasznosítható” tudássá.

A Nemzeti alaptanterv III. része külön foglalkozik a kulcskompetenciák fejlesztésével. Bár az életpálya-építési kompetencia nem kulcskompetencia, a keretmátrixban meghatározott képességek, ismeretek és attitűdök átfedik a kulcskompetenciák által meghatározott képességek, ismeretek és attitűdök rendszerét².

Emellett az életpálya-építési kompetenciák fejlesztése során természetes igényként kell megjelennie az egész életen át tartó tanulásra való felkészülésnek-felkészítésnek. Az életpálya-építési kompetenciák fejlesztésének egyik kulcsterülete éppen ez.

Az életpálya-építési kompetenciafejlesztés és a műveltségterületek

Az életpálya-építési kompetenciák fejlesztésének egyik sajátossága, hogy a kompetenciaterület formálisan nem köthető közvetlenül egyik műveltségterülethez vagy tantárgyhoz sem.

² Az átfedés mértéke természetesen minden kulcskompetencia esetén eltérő.

Az életpálya-építési kompetenciák fejlesztése az alábbi hét műveltségterület tananyag tartalmán történik:

- Ember és társadalom
- Ember a természetben
- Földünk és környezetünk
- Művészetek
- Informatika
- Testnevelés és sport
- Életvitel és gyakorlati ismeretek

További kritériumok:

- A fejlesztés nem sértheti a műveltségterületek integritását, meg kell felelnie a Nat 2007-ban megfogalmazott műveltségterületi fejlesztési céloknak
- A fejlesztés egy-egy műveltségterületen a műveltségterület óraszámának legfeljebb 15-25%-át veheti igénybe
- Az életpálya-építés specifikus ismereteinek és kompetenciáinak oktatását az osztályfőnöki órák, a szabad sávok és az életvitel és gyakorlati ismeretek³ keretében kell megoldani.

A 9-12. évfolyamon az életpálya-építési kompetenciák fejlesztése nem önálló témakörökhöz, hanem a műveltségterületek által meghatározott témákhoz, témakörökhöz kötődik. Kivételt képez az informatika, mivel az informatikát az eddigre feltételezhetően kialakult digitális írástudást alkalmazva egyre inkább eszközként kívánjuk használni, így több műveltségterületi tartalom feldolgozásakor is megjelenik.

Óraszámok

Az egyes műveltségterületeken/tantárgyakban igénybevett órák számát, illetve az életpálya-építés évfolyamonkénti ajánlott óraszámát az alábbi táblázatok tartalmazzák:

Műveltségterületek/tantárgyak	évfolyamok							
	9		10		11		12	
Ember és társadalom		19		15		33		28
Történelem	15		11		22		19	
Társadalomismeret	4		4		4		3	
Emberism. és etika					7			
Bevez. a filozófiába							6	
Ember a természetben		22		37		30		13
Fizika	11		15		15			
Biológia			7		15		13	
Kémia	11		15					
Művészetek		18		18		11		9
Ének	7		7					
Rajz	7		7					
tánc	4		4					
Mozgóképek					4		3	
Művészetek					7		6	
Informatika	11	11	11	11	7	7	7	7
Testnevelés	15	15	15	15	15	15	13	13
Földünk és környezetünk		15		15				

³ Az Nat Életvitel és gyakorlati ismeretek fejlesztési követelményei között nevesítetten is szerepel a pályaorientáció

Földrajz	15		15					
Osztályfőnöki	7	7	7	7	7	7	6	6
Szabadon tervezhető					20	20	20	20
Összesen	107	107	118	118	123	123	96	96

9. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

No.	Témakörök/fejezetek	Kapcsolódó műveltségterület	óraszám	
1.	Életmód – gondolkodásmód	Ember és társadalom + Informatika	3	
2.	Társadalmi normák - társadalmi szerepek		6	
	Informatika		1	
3.	Munkavállalók - munkahelyek		10	
	Informatika		2	
4.	Konyhakémia	Ember a természetben + Informatika	8	
	Informatika		1	
5.	Halmazállapotok		4	
	Informatika		1	
6.	Lakóhelyünk természeti értékei		10	
	Informatika		1	
7.	Az ókori csillagászat nagy alakjainak gondolatmenete	Földünk és környezetünk + Informatika	3	
	Informatika		1	
8.	Lemeztektonika, vulkamológia		5	
	Informatika		1	
9.	Az általános légkörzés – a szoláris éghajlati övek kialakulása, módosulásai, szélrendszerek és helyi szelek		4	
	Informatika		1	
10.	Ausztrália, Óceánia és a Déli-sarkvidék természetföldrajzi képe és emberföldrajza		3	
	Informatika		1	
11.	Hang-kép		Művészetek	4
12.	A zenei szépség és funkció			3
13.	A színek beszéde	3		
14.	Tartalom és forma a vizuális művészetekben	4		
15.	Testbeszéd	4		
16.	Tájékozódás ismeretlen terepen verseny keretében	Testnevelés és sport	4	
17.	Nyújtás, és még több...		3	
18.	Aerobic		3	
19.	Küzdőjátékok párban és csapatban		2	
20.	Röplabda szabadban		3	
21.	Önismeret	Osztályfőnöki & Életvitel és gyakorlati ismeretek + Informatika	2	
22.	Lássuk, miből élünk?!		2	
	Informatika		1	

23.	Személyes tájékozódás a munka világában		3
Összesen:			107

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	Életmód – gondolkodásmód
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az étkezés társadalomtörténetének megismerése, ezen keresztül saját étkezési kultúránk gyökereinek megértése. – Alapvető konyhai ismeretek közvetítése, és közvetett iránymutatás az egészséges életmód, táplálkozás terén. – Az asztali illem szabályainak megismertetése és megértetése. – Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. – Információk gyűjtése adott témához könyvtárban, médiatárban, múzeumban, az interneten. A gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. – A történelmi múlt rekonstruálása különböző jellegű források alapján. – Az olvasmányokról lényegyet kiemelő, pontos és részletes jegyzetek készítése. – Előadás önálló jegyzetelése. – A legfontosabb történelmi, társadalomtudományi kézikönyvek, atlaszok, lexikonok ismerete és használata. – A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások

	<ul style="list-style-type: none"> – Szimulációs játékok – Tréningek – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Az étkezés kultúrtörténete – A vendéglátás kultúrtörténete – Étkezési szokások, társadalmi viszonyok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás Életvitel és gyakorlati ismeretek: háztartástan
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat”

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Társadalmi normák - társadalmi szerepek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Erkölc és jog – Fiatalok, majd öregek–generációs kérdések – A szabálykövető és együttműködő társadalmi magatartás megalapozása. – Az életkorból adódó társadalmi (nem biológiai) sajátosságok, hasonlóságok és különbözőségek bemutatása – Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. – A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből, tételmondat meghatározása, szövegtömörítés, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint. – Többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. – Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Multimédiás dokumentumok (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) készítése, kész dokumentumok átalakítása. ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása.

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Forráselemzés (mozgóképek, hanganyagok, tanulmány, szemelvények a napi sajtóból, stb.) – Bemutatók, prezentációk, kiselőadások létrehozása – Szimulációs játékok, drámajáték – Projekttervezés és megvalósítás
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A felelősség kérdése – Erkölcsi kérdések – Erkölcs és jog viszonya
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás, osztályfőnöki óra
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Aktív egyéni, és kiscsoportos tevékenység – Aktív részvétel a megbeszélésekben, vitákban – Tolerancia, nézőpontváltás, a sajáttól eltérő vélemény elfogadása – Pontos munkavégzés – Elemzés, értékelés – Reális önértékelés

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Munkavállalók - munkahelyek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	10+2

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az étkezéshez, vendéglátáshoz kapcsolódó foglalkozások – Termelés – közvetítés – fogyasztás – Életpályák, karrierek – Az alapvető társadalmi-gazdasági folyamatok működési mechanizmusának bemutatása. – Különböző társadalmi minták, sikeres életutak bemutatása. – Az étkezéshez, vendéglátáshoz kapcsolódó foglalkozások megismertetésével lehetőséget biztosítani a diákoknak olyan ismeretek megszerzésére, amelyek a mindennapi életben is kamatoztathatóak, és emellett a pályaválasztásban is segítséget nyújthatnak – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Kommunikációs eszközök összekapcsolása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés – vita – Gyűjtőmunka – Forráselemzés (mozgóképek, hanganyagok, tanulmány, szemelvények a napi sajtóból, stb.) – Terepgyakorlatok: látogatás vendéglátóhelyen

	<ul style="list-style-type: none"> – Játék
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Az étkezéshez, vendéglátáshoz kapcsolódó foglalkozások – A termelőktől a feldolgozókon át a fogyasztókig – Idegenforgalom – falusi turizmus – Gazdálkodási alapfogalmak (cégformák, adóformák stb.)
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Osztályfőnöki óra; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás Életvitel és gyakorlati ismeretek: háztartástan
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív egyéni, és kiscsoportos tevékenység – Aktív részvétel a megbeszélésekben, vitákban – Tolerancia, nézőpontváltás, a sajáttól eltérő vélemény akceptálása – Pontos munkavégzés – Elemzés, értékelés – Reális önértékelés

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Konyhakémia
	<i>Ajánlott óraszám</i>	8+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Konyhakémia – A mindennapi életben használt, minket körülvevő anyagok kémiai elemzése, előtérben az élelmiszerekkel. – Az iskolában tanult elmélet és a napi gyakorlat összehangolása. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Kommunikációs eszközök összekapcsolása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény

	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Szerves kémiai anyagcsoportok – Szénhidrátok – Fehérjék – Zsírok, olajok – Vitaminok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Matematika: számítási műveletek; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Életvitel és gyakorlati ismeretek: Háztartástan; Ember a természetben: Biológia
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/felkutatott információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítség nélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása. – Önértékelés: A saját és a csoport által végzett teljesítmény értékelése, elemzése, konklúziók megfogalmazása.

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Halmazállapotok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4+1

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók hétköznapi tapasztalatainak rendezése, egyszerű önálló kísérletek elvégzésével tapasztalatgyűjtés, a már meglévő és a kísérletek során megszerzett tapasztalatok értelmezése modell segítségével. – A modell szerepének érzékeltetése a természettudományos leírásban. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Kommunikációs eszközök összekapcsolása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önérték-értékesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Anyagok jellegzetes tulajdonságai – A halmazállapotok összehasonlítása, rendezése 	

	<ul style="list-style-type: none"> – Az anyag részecskemodelljének kialakítása – A halmazállapot változások vizsgálata – A nyomás szerepe
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Matematika: számítási feladatok; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Életvitel és gyakorlati ismeretek: Halmazállapot változás alapján működő eszközök; Földünk és környezetünk: A halmazállapot változások éghajlati hatásai
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/felkutatott információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítség nélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása. – Önértékelés: A saját és a csoport által végzett teljesítmény értékelése, elemzése, konklúziók megfogalmazása.

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Lakóhelyünk természeti értékei
	<i>Ajánlott óraszám</i>	10+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A lakóhely környezetének vizsgálata természettudományos módszerekkel – A természet egységére vonatkozó koncepció tudatos alkalmazása. – Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata. – A jelentkező társadalmi problémák előtérbe állítása, a problémák megoldását célzó egyéni és közösségi cselekvés lehetőségeinek felismerése, elfogadása, e cselekvés vállalása. – A tudomány–technika–társadalom komplex összefüggésrendszer kritikus elemzése, problémák felvetése, alternatív megoldások megismerése, egyéni álláspontok kialakítása. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.

	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudas magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérdek-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerezés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Információgyűjtés egyéni, páros és csoportmunkában – Forrásfeldolgozás egyéni, páros és csoportmunkában – Kísérletek, megfigyelések egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában – Terepgyakorlatok
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Természeti érték fogalma – Oxigéntermelő és széndioxid-elnyelő képesség – Biotop – Ökológiai lábnyom – Az ökológiai lábnyom változása – Megújuló energiaforrások – Szemét és hulladékkezelés

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Matematika: számítási feladatok; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Ember és társadalom: lakóhelyünk környezeti múltja; Földünk és környezetünk: A környezet általános állapota; Életvitel és gyakorlati ismeretek: A háztartási gépek energia és anyagfelhasználása, biotermesztés
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/felkutatott információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítség nélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása. – Önértékelés: A saját és a csoport által végzett teljesítmény értékelése, elemzése, konklúziók megfogalmazása.

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Az ókori csillagászat nagy alakjainak gondolatmenete
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az ókor nagy gondolkodóinak munkásságán keresztül a világkép alakulásának bemutatása, különös tekintettel a tudományos világkép kialakulására; a nézőpontváltás , kísérletezés – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismert, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképeség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<p>Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása</p> <p>A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás</p>
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az információ önálló kezelésének gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> ○ Önálló adatkeresés ○ Az adatok rögzítése, tárolása ○ Az adatok közötti viszonyok felismerése és leírása ○ Az adatok prezentálása – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ A tevékenység lépésekre bontása ○ Feladatok meghatározása, feladatvállalás ○ A feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ Terv szerinti haladás ○ Önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ Tervek szükség szerinti módosítása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A kor embere csillagászati ismereteinek számbavétele: milyen törvényszerűségek ismerhetők fel az égitestek mozgásában? – A legnagyobb ókori kultúrák térképi megjelenítése – Szerepvállalások: „csillagászként” Görögországban stb. – szerepjáték – A naptár kialakulása és a kor csillagászati ismeretei – A nagy folyamvölgyi kultúrák és a természetföldrajzi adottságok összefüggéseinek számbavétele, a kor emberének megfigyelései – Vallás és természettudomány az ókorban, tudományágak képviselői a megosztott tudóstársadalomban – vita – Heliocentrikusok és geocentrikusok vitája az ókori Görögországban – Az ókori kultúrák által ismert égitestek összehasonlítása a mai csillagászati világgal – Egy-egy gondolatmenet bemutatása szemléltetéssel

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Ember és társadalom: Az ókori tudomány
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Lemeztektonika, vulkamológia
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Lemeztektonikai elmélet bemutatása induktív módszerrel, kísérletezéssel, modellek felállításának segítségével. – A Föld erőinek hatása a mindennapi életünkre. – Katasztrófavhelyzetekhez való helyes hozzáállás. – A televíziós hírek értelmezése – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafigyelés igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önérték-értékesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<p>Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása</p> <p>A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás</p>
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az információ önálló kezelésének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ○ Önálló adatkeresés ○ Az adatok rögzítése, tárolása ○ Az adatok prezentálása – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ A tevékenység lépésekre bontása ○ Feladatok meghatározása, feladatvállalás ○ A feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ Terv szerinti haladás ○ Önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ Tervek szükség szerinti módosítása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A vulkáni tevékenység modellezése, térképi megjelenítése – A vulkanizmus típusainak begyakorlása pl. fotósorozattal – Festmények, grafikák, fotók elemzése régi kitörésekről – Vulkanokkal kapcsolatos rejtvények – Korabeli krónikák, újságcikkek, irodalmi szemelvények értelmezése – Szituációs játék (katasztrófahelyzet) – Szimulációs játék (földrengések hatása különböző építményekre) – A nagy kőzetlemezek összerakós játék útján való megismerése – Úszási kísérlet az izosztázia intuitív fogalmának kialakításához
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		<p>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Ember és társadalom: Híres vulkánkitörések: Vezuv– Pompei, Herculaneum, Krakatau. Ember a természetben: Fizika, a nyomás</p>
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás

	<p>megoldása tanári segítséggel és anélkül.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.
--	--

9. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Az általános légkörzés – a szoláris éghajlati övek kialakulása, módosulásai, szélrendszerek és helyi szelek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A légköri képződmények alapvető formáinak megismerése kísérletezéssel, modellek felállításának segítségével. A Föld erőinek hatása mindennapi életünkre. – Az időjárás-jelentések és a műholdkép hordozta információk értelmezése. – Az időjárási viszonyokhoz való helyes alkalmazkodás és a kapott információk felhasználása mindennapi életünkben. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> o Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. o Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképeség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása; A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Az információ önálló kezelésének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ○ Önálló adatkeresés ○ Az adatok rögzítése, tárolása ○ Az adatok prezentálása – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ A tevékenység lépésekre bontása ○ Feladatok meghatározása, feladatvállalás ○ A feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ Terv szerinti haladás ○ Önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ Tervek szükség szerinti módosítása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Földgömb, modellek segítségével besugárzási szögek meghatározása – A besugárzás energiájának, a besugárzott terület nagyságának modellezése – Coriolis erő, ciklontevékenység tanulmányozása úrfelvételeken keresztül – Társasjáték helyi szelek neveivel – A szélrendszerek megnyilvánulásai a korabeli krónikákban – Időjárás-jelentések egyes részeinek elemzése (tv, újságok) – Filmbejátszások értelmezése – Kiselőadások szélviharokról, forgószelekről, okok kiemelése – csoportmunka
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember a természetben: Fizika – aerodinamika, hidrodinamika; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

10. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Ausztrália, Óceánia és a Déli-sarkvidék természetföldrajzi képe és emberföldrajza
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ausztrália, Óceánia és a Déli-sarkvidék természet és emberföldrajzának megismerése önálló, egyéni, páros és csoportos tevékenységeken keresztül. – Forráskutatás és feldolgozás, kiselőadás. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Hatékony, céltudatos információszerezés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképeség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önérdek-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerezés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az információ önálló kezelésének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ○ Önálló adatkeresés ○ Az adatok rögzítése, tárolása ○ Az adatok és azok összefüggéseinek bemutatás – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ A tevékenység lépésekre bontása ○ Feladatok meghatározása, feladatvállalás

	<ul style="list-style-type: none"> ○ A feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ Terv szerinti haladás ○ Önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ Tervek szükség szerinti módosítása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Régi korok emlékeinek értelmezése. – Egy valós expedíció alapján Ausztrália domborzati és éghajlati sajátosságainak elemzése. – Ausztrália őslakosságának és az újkori betelepülőknek mai gondjai. – A munkakeresés nehézségei- mihez kezdenél őslakosként Ausztráliában? – Dátumválasztó vonal fogalmának tisztázása keresztrejtvény segítségével. – Óceánia névanyagának elmélyítése versenyfeladatokkal. – Nyaralás megtervezése gyűjtött információk alapján. Milyen veszélyek leselkedhetnek ránk? – Új-Zéland legfontosabb jellemzőinek feldolgozása Activity játék segítségével. – Emelkedik-e az óceánok vízszintje a globális felmelegedés következtében? (kísérleti megközelítés) – Északi- és Déli-sark jellemzőinek összehasonlítása fényképek segítségével. – Az első magyar Antarktisz expedíció résztvevőivel való kapcsolatteremtés – riporter kerestetik!
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: Ausztrália felfedezése, benépesítésének története. Ember a természetben: Az ózonlyuk hatásai az élővilágra. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<p>A tanulók</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék fel a jelenségeket a természet- és a társadalom földrajzi jelenségeket; – Tárják föl a földtörténeti változások és a terület élővilágának kialakulása közötti összefüggéseket. – Legyenek tisztában a fejlett világ fejlődésének a harmadik világ társadalmára gyakorolt hatásaival; – Értsék meg, hogy a népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai hogyan befolyásolhatják gazdasági helyzetüket, gondolkodásmodjukat, világ-

	<p>szemléletüket.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tudjanak logikusan felépített kiselőadásokat, írásbeli beszámolókat, bizonyításokat és cáfolatokat készíteni, megfigyelés vagy híryanag alapján folyamatokat, jelenségeket, történeteket elmondani. – Értelmezzék, értékeljék és véleményezzék hírekben hallott földrajzi-környezeti tartalmú információkat, értelmezzék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat. – Ismerjék fel és nevezzék meg a térképen a földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat. – Pontosan rögzítsék a kapott/szerzett információk – Vegyenek részt aktívan az egyéni, páros, csoportos munkában. – Oldják meg a tervezést és a terv szerint való haladást tanári segítséggel és anélkül.
--	---

11. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Hang-kép
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A látvány és a zene – A nyelv és a zene – A művészet eszközkészletét megismerve új önkifejezési, kommunikációs eszközkhöz jut a diák, s ezzel több esélyhez mások megértésére, önmaga hatékony kifejezésére, gondolatai, érzelmei megértetésére. – A szavakba nem foglalható is kifejezhetővé és a szavakon túli is megérthetővé válik.
	<i>Önmeghatározás</i>	<p>Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. A saját és a partner érdekeinek ismerete. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség. Helyzetelemzés: helyzetelemek, körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Szerep- és pozíciómeghatározás: szerepismeret, a szereppel való viszony deklarációja.</p>

	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret. Elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Az önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A látvány zenei megjelenítése és a hangok megidézte látvány. – Festményekhez zene választása választanak, a választás indokolása. – Programzenék hallgatása után megbeszélés, a felidézett kép megjelenítése. – Különböző társadalmi/társasági eseményeket (táncmultság, esküvő, valamilyen ünnep, stb.) megjelenítő képekhez zene választása, a választás megindoklása. – Versritmus megjelenítése: hexaméter, distichon. Rap-szövegek. – Zenemű szövegből: felelgetős, tempóváltás, hangmagasság-váltás, kánon. – Közös szövegmű alkotása megadott témára (pl: valamilyen elsajátítandó definíció, évszámok, stb.)
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A látvány zenei megjelenítése és a hangok megidézte látvány – A nyelv zenéje – Zenei szerkezetek, formák; népzene, programzene – Improvizáció
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás, verstan, hangvers Ember és társadalom: Kultúrtörténet, a különböző kultúrák ünnepei, zenéi, rítusai.
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutas-

	<p>sa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.
--	---

12. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A zenei szépség és funkció
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A hangzás szépsége – Hasznos hangok – A művészetoktatásba beépülő életpálya modulok mindegyike azonos célokat tűz maga elé: <ul style="list-style-type: none"> ○ A tantárgyi kereteket a lehető legjobban feloldva közelíti meg a témákat, ezzel a szaktudományok által tantárgyakra bontott világ egységének élményét kívánja átélhetővé tenni. ○ Arra törekszik, hogy a diák a művészet eszközeit, módszereit használva új ismeretekhez jusson önmagáról és a világról. Ezek az ismeretek tudatosabbá, így sikeresebbé tehetik választásait.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. A saját és a partner érdekeinek ismerete. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség. Helyzetelemzés: helyzetelemek, körülmények, magán és publikus helyzetek ismerte, A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Szerep- és pozíciómeghatározás: szerepismeret, a szereppel való viszony deklarálása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret. Elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Az önbemutató céljának ismerete

	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A beszédhangok jellemzése. Gyakorlat: a beszédhangok jellemzése, felismerése. A „beszélő ember” foglalkozásai: bemondó, színész, rádiós, televíziós újságíró. – Játék: harmonikus és diszharmonikus hangzások improvizációja. – A harmónia és a diszharmonia megjelenítése zenei eszközökkel. Feladat: zenehallgatás - a megjelenített tartalom és forma összhangjának felismerése. A slágerrek hangzásvilága. – Szignálok felismerése, jellemzésük: mit fejeznek ki, milyen tartalmat sugallnak? Az egyéni szignálok: testre szabott csengőhangok. – Játék: Megszólal a telefon: mit tudunk meg a csengőhangból a tulajdonosról? – Gyakorlat: himnuszok felismerése, azonosítása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Hangfekvések, összhangzatok. – Éneklés, zenehallgatás: népzenei felvételek, magyar és európai zeneirodalmi alkotások, improvizáció. – A hangok jelző szerepe: szignálok, hangjelek.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Matematika: A zene matematikája; Ember és társadalom: zenetörténet; Ember a természetben: A hangképzés eszközei, hangmagasság és rezgésszám, harmónikusok, felharmónikusok
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a

	<p>közös értékelésben.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.
--	---

13. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A színek beszéde
	<i>Ájánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Színek és érzelmek. A színesztézia – Az adott információk újszerű feldolgozása: kreativitás, játék. Önismeret, önkifejezés: A saját érzetek, érzelmek tudatosítása, azok kifejezése az adekvát eszközökkel. – Mások pontosabb megfigyeléséből származó megértés, elfogadás; az együttműködés képességének fejlődése. – Megfigyelés, észlelés: A jó értelemben vett érzékenység, az észlelés finomságának fejlesztése
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. A saját és a partner érdekeinek ismerete. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség. Helyzetelemzés: helyzetelemek, körülmények, magán és publikus helyzetek ismerte, A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Szerep- és pozíciómeghatározás: szerepismeret, a szereppel való viszony deklarálása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret. Elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Az önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A színek alkalmazása a mindennapokban: különböző tartalmak jelzéseként, az öltözködésben, a környezet színvilágának kialakításában. – Játék: egy tér arányainak, hangulatának megváltoztatása színekkel. – Nonfiguratív festmények alapján: milyen hangulatot, érzelmet jelenítenek meg pusztán színekkel? – Feladat: érzelmek megjelenítése pusztán színek segítségével. – Szinesztéziát tartalmazó szövegek vizuális megjelenítése. az illatszerek színének, csomagolásának üzenete. – Személyek jellemzése szinesztézia segítségével: láthatatlan összefüggések, mérész képzettársítások felmutatása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A színek lélektani hatásai: megnyugtató, zaklató, szomorú, vidám, stb. színek – A szinesztézia költői képe
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember a természetben: A hang és a szín, mint rezgés, a hangok és a színek összekapcsolásának logikája. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

14. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Tartalom és forma a vizuális művészetekben
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A szépség a képzőművészeti alkotásokban. A környezet esztétikája. Szépség és hasznosság – A művészi szépség mindennapi életünkben, környezetünkben, használati tárgyainkban. – A szépség mindennapi jelenlétének fontossága. – A saját szépségideálok megkeresése, kiválasztása, megfogalmazása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. A saját és a partner érdekeinek ismerete. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség. Helyzetelemzés: helyzetelemek, körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Szerep- és pozíciómeghatározás: szerepismeret, a szereppel való viszony deklarálása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret. Elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Az önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Szobrok és festmények elemzése: a megjelenített téma és a megjelenítés módja. Gyakorlat: válasszuk szét: szép dolgokat szépen, csúf témát szépen, csúf témát csúf eszközökkel jelenít meg a művész.

	<ul style="list-style-type: none"> – Gyakorlat: újságokból válasszuk ki és jellemezzük korunk néhány szépségideál-típusát. Milyen tartalmakat sugallnak ezek az alakok? – Feladat: különböző festményeken és fotográfiákon megjelenített környezetek (külső és belső terek) értelmezése.: mire is szolgál ez a tér, milyen hangulatot kelt, milyen eszközökkel éri ezt el? – Játék: Különböző figurákat kell különböző környezeteket ábrázoló képekbe beilleszteni, majd a választást indokolni. A figurák tevékenységét is mutassák be a gyerekek, s mondják el, vajon hogyan is érzik magukat ezek a figurák környezetükben. – Játék: pakoljuk táskánkat, s nézzük meg, az előkerülő tárgyak közül melyiket tartjuk különösen hasznosnak, melyiket szeretjük, s melyik érdektelen vagy felesleges számunkra. Miért gondoljuk így? Mi mindent jelenít meg egy tárgy? Mit mondhat el a tulajdonosáról? – A tárgyak funkcionalitása. Néhány furcsa eszköz megismerése, s ki kell találni, mire is való. – A dolgok mértéke maga az ember. És ha az ember másmilyen? Hasznos apróságok: használati tárgyak balkezeseknek., mozgáskorlátozottak tárgyai, a pénzfajták elkülöníthetősége nemlátók számára. – Játék: sok-sok tárgy elemzése a fenti szempontok alapján (népviselettől a síruháig, trónszéktől a főnök börszékekéig, kéregkosártól a szelektív hulladékgyűjtő konténerig)
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Szobrok és festmények elemzése: a megjelenített téma és a megjelenítés módja. – A hazug szépség világa: a giccs. – A szépségideál megjelenési formái napjainkban. – A szépség mint árucikk. – A lázadás esztétikája: az ellen-kultúrák szépségideáljai (punk, Manson, stb.) – A formatervezés főbb szempontjai: gazdaságosság, funkcionalitás, szépség. Hogyan érvényesülnek ezek tárgyainkban? – Tárgy- és környezetkultúra: Használati tárgyaink világa – Városunk, lakóhelyünk, munkahelyünk arculata.

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: A szépségideál változásai a történelem során. Életvitel és gyakorlati ismeretek: lakótér, használati tárgyak tervezése. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

15. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	Testbeszéd
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Mozgás, testtartás. Gesztusok. Mimika – A jó értelemben vett érzékenység, az észlelés finomságának fejlesztése. – Az eddig öntudatlan megnyilvánulások tudatosodása, az önkifejezés eszközkészletének gazdagodása. – Mások pontosabb megfigyeléséből származó megértés, elfogadás; az együttműködés képességének fejlődése

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismere- ten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. A saját és a partner érdekeinek ismerete. Szolidaritás, segítőkész- ség, együttműködési készség. Helyzetelemzés: helyzetelemek, körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértéke- lés igénye. Önelemzés igénye. Szerep- és pozíciómeghatározás: szerepismeret, a sze- reppel való viszony deklarálása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípu- sokban. Önismeret. Elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Az önbemuta- tás céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjá- nak meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek üteme- zése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információ- alkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Helyzetgyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> ○ Az utcai járókelők megjelenítése: gyerek, öregember, háziasszony, ku- tyasétáltató, hajléktalan ○ Hogy megy haza a suliból, ha ötöst kaptál vagy ha egyest? ○ Két ember viszonyát kell kifejezni a testtartással, s a csapatnak értel- meznie kell a viszonyt: hüvös, barátságos, nyomulós-védekezős, stb. – Csoportképek beállítása. Csoportjelenet ábrázoló festmény értelmezése: a sze- replők jellemzése, viszonyaik elemzése. A csoportjelenet beállítása egy rendező segítségével, majd a szereplők megszólaltatása akár csak egy-egy mondatra. – Játék: Néma jelenet adnak elő néhányan s a többiek megpróbálják kitalálni, mi történt, kik a szereplők, milyen viszonyban vannak egymással. A jelenet szink-

	<p>ronizálható.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Képek értelmezése: festményeken, fotókon megjelenített arckifejezések értelmezése. – Játék: arcod fejezzen ki lekicsinylést, elismerést, kérdést, csodálkozást, stb. – Játék: Maradjon kifejezéstelen, mozdulatlan az arcod, bármi is történik körülötted.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Mit lehet leolvasni egy ember látványáról? És ha megmozdul? Testtartása, mozgásának minősége, tempója, rendezettsége, az emberek között való mozgása (távolságtartás, érintés, stb.) mit jeleznek? – Gesztusainak jelentése, célzott és spontán gesztusok. Az emberek gesztusainak egy része mesterséges jel, más részük önkéntelen. A mesterséges jelekről: Milyen jeleket ismerünk? Miért születtek ezek? Mikor, milyen alkalomból használjuk? – Mit fejez ki az arcjáték? Milyen grimaszokat vágunk? Mit jelentenek ezek? El-lentmondanak szavainak vagy alátámasztják azokat? Miért nem szólalunk meg, amikor akarunk? Miért jó olvasni a tekintetekből? Miért jó pókerarcúnak vagy nyílt arcúnak lenni?
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: A gesztusok jelentésének változása. A társadalmilag elfogadott és elfogadhatatlan gesztus és mimika. Az illem változása. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

16. TÉMAKÖR / FEJEZET : <i>Cím</i>	Tájékozódás ismeretlen terepen verseny keretében
------------------------------------	--

	<i>Ajánlott óraszám</i>	4
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A speciális tájfutó térkép és iránytű használatának megismerése, a tereptárgyak azonosítása, térkép alapján a legrövidebb út kiválasztása, és a tájékozódási pontok sorrendjének meghatározása. – A szervezet felkészítése különleges időjárási és terepviszonyok leküzdésére, speciális állóképesség megszerzése. – A szabadban végzett fizikai terhelés által bekövetkezett élettani jelenségek és változások ismerete.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarcűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		– Különböző iramú futások terepen, térkép- és iránytű használata futás közben
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– A szabadban történő sporttevékenység élettani hatásai, a kullancscsípés megelőzésének lehetőségei. A tájfutás szabályai, dokumentumai.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Földünk és környezetünk: térképismeret. Matematika: távolságbecslés
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás ismeretlen terepen térkép és iránytű segítségével. – Verseny feltételeinek és szabályainak maradéktalan betartása. – A baleseti források és elhárításuk ismerete. – A környezet természetes állapotának sértetlenül hagyása. – Az időjárási viszonyoknak megfelelő öltözet önálló összeállítása

	– Az önálló feladatmegoldásra való körültekintő felkészülés.
--	--

17. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Nyújtás, és még több...
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– Az idegrendszer, a keringés és az izmok felkészítése a terhelésre, a terhelés utáni regeneráció meggyorsítása, a reggeli ébredés utáni stretching beépítése a mindennapokba.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarc-tűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		– Légző, relaxációs és stretching-gyakorlatok önállóan, párban és egynemű és koe-dukált csoportokban.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– Légzőgyakorlatok – Relaxációs gyakorlatok, – Egyéni stretching-gyakorlatok – Páros stretching-gyakorlatok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember a természetben, biológia: az ízületek, izmok terhelhetősége, a lazítás anatómiája
KÖVETELMÉNYEK		– A gyakorlatok önálló végrehajtása – Testre szabott gyakorlatsor összeállítása

18. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Aerobic
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A koordinációs és kondicionális képességek valós ismerete a zene, a koreográfia és az időtartam függvényében. – Olyan program megismertetése, amelynek segítségével a tanuló szabadidejében akár otthon egyedül vagy társakkal rendszeres testedzést építhet be mindennapjaiba.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarcűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Aerobik gyakorlatok önállóan, vetített, vagy élő bemutatót követve, egyedül, párban, vagy csoportban
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Bemelegítés – Lazító gyakorlatok – Aerobic gyakorlatok, leveztő gyakorlatok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Tánc és dráma
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A koreográfia pontos végrehajtása, ütemtartás – Saját gyakorlatsor összeállítása, – Heti edzésterv összeállítása
19. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Küzdőjátékok párban és csapatban

	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– Az erő, a gyors erő, állóképesség, ügyesség, lazaság, küzdőképesség, gyors cselekvés, fájdalomtűrés, akaraterő, teherbíró képesség, önfegyelem, bátorság fejlesztése
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarc-tűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Húzd be, told ki a körből, kakasviadal – Kötélhúzás, kötélabda – A törzs izomzatának erősítése, támaszgyakorlatok, hasizom-erősítés. – Az alsó végtag erősítése, szökdelések, guggolások.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– Bemelegítő, állóképesség-fejlesztő, erőfejlesztő gyakorlatok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember és társadalom, az olimpiák története, sporttörténet
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Aktív részvétel az egyéni bemelegítő, fejlesztő gyakorlatokban – Aktív részvétel a páros és csapatküzdelmekben

20. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Röplabda szabadban
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– Ismerkedés a röplabda különböző körülmények között üzhető változataival: strandröplabda, parkröplabda.

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarcűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		– Gimnasztika, vágtafutások, szökdelések, labdás bemelegítés párban és csapatban, játék
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– A röplabdajáték technikai elemei, alapállás, labdakezelés, labdaérintés, a röplabda, strandröplabda, parkröplabda szabályai.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		– Ember a természetben: fizika – ferde hajítás
KÖVETELMÉNYEK		– A technikai elemek: alapállás, labdakezelés, labdaérintés alapfokú elsajátítása. – Aktív részvétel az egyéni bemelegítő, technikai fejlesztő gyakorlatokban – Aktív részvétel a páros és csapatjátékokban

21. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Önismeret
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– A személyiségek különbözőségét vizsgáló típusan és egyén önismereti játékok segítségével az önismeret erősítése, pontosítása és a pályaválasztással összhangba hozása.

	<i>Önmeghatározás</i>	Helyzetelemzés. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Kooperáció. Alkalmazkodás. A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Cél- és feladat ismeret. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önismeret. Szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás, és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság. Pontosság. Időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adatgyűjtés - adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Forrásfeldolgozás (előadás és /vagy írott forrás). Személyiségelméletek, személyiségtípusok megismerése, személyek azonosítása. Bejegyzések az Önismereti kártyára/lapra. – „Milyen foglalkozáshoz, milyen személyiségtípus előnyös?” értelmezés, megbeszélés, vita. Szituációs játékok szerepkonfliktusra. Változások az „Útlevelemben”.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Típustanok : <ul style="list-style-type: none"> – Galenus: szangvinikus, kolerikus, melankolikus, flegmatikus – Kretchmer: piknikus, leptoszom, atlétikus – Extrovertált, introvertált – Foglalkozásokhoz jobban árnyalt 9 típus (szociábilis, mechanikus, uralkodó, kreatív, alkalmazkodó, segítő, objektív, nem szociábilis, változatosság kedvelő. – Johari ablak
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Emberismeret Boldogulás, boldogság, biztonság összefüggése. Szerepek, kapcsolatok. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Ismerje a főbb személyiségtípusokat és ezek jelentőségét a foglalkozásokban, pályaválasztásban. – Próbálja meg a személyiségtípusok ismeretében saját önismeretét tovább erősíteni, gazdagítani.

	<ul style="list-style-type: none"> – Tegyen kísérletet a környezetében élő személyek személyiség típusának felismerésére, előnyük, hátrányuk szituáció függő értékelésére. – Ismerjen fel, értelmezzen szerepkonfliktusokat.
--	--

22. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Lássuk, miből élünk?
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Statisztikai kiadványokból, újságokból és vagy internetről statisztikai adatokból, grafikonokból ismeretek merítése, szabatosan megfogalmazott megállapítások. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Helyzetelemzés. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Kooperáció. Alkalmazkodás. A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Cél- és feladat ismeret. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolátpólo szövegtípusokban. Önismeret. Szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás, és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság. Pontosság. Időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adatgyűjtés - adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Információ feldolgozás: Statisztikai adatok csoportokban történő feldolgozása <ul style="list-style-type: none"> ○ foglalkozások és keresetek összefüggése, időbeli változása ○ foglalkozások presztízs-rangsora 	

	<ul style="list-style-type: none"> ○ családok jövedelmi szerkezete (bevételek, kiadások összetétele), jövedelmi különbségek – Demográfiai adatok (hosszabb távú változások), ezek jelentősége – Foglalkoztatottak, munkanélküliek aránya a nemzetgazdaságban, EU-ban – A feldolgozás eredményének közzététele (tabló/ cikk/ beszámoló) ábrák, táblák, diagrammok, szövegek alkotása.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Foglalkoztatás, a háztartás költségvetése, bevétel szerkezete (munkajövedelmek, tőkejövedelmek, társadalmi juttatások, egyéb jövedelmek), kiadások összetétele, kereset, bér, korfa, csökkenő népesség, foglalkoztatottság szerkezete, munkanélküliség. – Statisztikai táblák, ábrák, diagrammok.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	<p>Ember és társadalom: állampolgári ismeretek: források keresése statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagrammokból, gazdasági ismeretek: háztartások bevételei, jövedelemszerzési módok. Földünk és környezetünk: népesség- statisztika, gazdaság – társadalom – környezet - életminőség összefüggése, statisztikai adatok, tematikus térképek. Informatika: diagrammok, grafikonok készítése. Életvitel és gyakorlati ismeretek: Háztartástan: költségvetés készítés,. Pályaorientáció: foglalkozási viszonyok, munkaerő-piaci helyzet, munkanélkülieket segítő helyek</p>
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A csoportmunka keretei között a kapott feladat értelmezése, információk feldolgozása és közzététel céljából megjelenítése. – Az információk feldolgozásával értse meg az egyes munkafajták, foglalkozási csoportok társadalmi hasznosságát, végzettség iránti igényét, ennek kifejeződését a keresetben. – Legyen képes a munkavégzés egyéni, családi, társadalmi, nemzetgazdasági jelentőségét, összefüggését megmagyarázni. – Ismerje fel a demográfiai, földrajzi-természeti összefüggéseket a munkaerőpiacal. – Legyen képes időbeli változásokban ok-okozati összefüggéseket felismerni, jelenségeket komplexen megközelíteni, magyarázni. – Tudja különböző szempontok szerint értékelni a diákmunkákat.

23. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Személyes tájékozódás a munka világában
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Diákmunka. Álláshirdetések, álláskeresés – Tájékozódáshoz szóbeli, írásbeli kérdések feltevése, saját álláspont, helyzet bemutatása, képviselése. – Megfelelő stílus megválasztása. – Hivatalos nyelvhasználat. – Körülmények és saját helyzet viszonyának értelmezése és értékelése alapján saját célok meghatározása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Helyzetelemzés. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Kooperáció. Alkalmazkodás. A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Cél- és feladat-ismeret. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret. Szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás, és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság. Pontosság. Időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adatgyűjtés - adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Diákmunka: ötlet és tapasztalatbörze: hol, mit és mennyiért lehet dolgozni, személyes beszámolók, élmények, tapasztalatok, források gyűjtése. – Tájékozódás álláslehetőségekről újságokból, hirdetésekben, internetről, személyes kapcsolatokról, egyéb lehetőségekről. – Álláshirdetések elemzése, szakmai tudás, képességek, elvárások, a munkavégzés körülményeinek, feltételeinek megismerése. – Telefonos/személyes tájékozódás.

	<ul style="list-style-type: none"> – Szituációs játékok, szerepek tájékozódás, munkaadói, munkavállalói szerep, eltérő szempontok, érdekek. – Ismerkedés az önéletrajz formájával, a kísérő levéllel, munkaszerződéssel.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Diákmunka, álláshirdetés, munkaviszony, munkaszerződés, munkafeltételek, jogok, köteleességek. – Önéletrajz és fő részei. – Kísérőlevél. – Hivatalos stílus.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás hivatalos stílusban, kommunikációs készség helyzetnek megfelelő stílusban: munkahely, munkaszerződés – Élő idegen nyelv: nyári munka, munkavállalási szokások, megélhetés. – Ember és társadalom: helyzetek több szempontú megközelítése, érdekek eltérése. Társadalmi, állampolgári, gazdasági ismeretek: a munka világa, munkaviszony, munkavállaló, munkaszerződés, vállalkozások sikeressége. Emberismeret közösség és társadalom, erkölcsi normák a szakmában – Természetismeret (munka és egészség, munka és természet összefüggése. – Életvitel és gyakorlati ismeretek: Pályaorientáció álláshirdetések formái, álláskeresés folyamata, elvárások a munkavállalókkal szemben
KÖVETELMÉNYEK	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerjen információforrásokat munkalehetőségek megismerésére a lakókörnyezetben és távolabb. – Tudja értelmezni, értékelni az álláshirdetések szövegét. – Legyen képes tájékozódni meghirdetett állásokról: saját szempontok, kérdések megfogalmazása, személyes tájékozódás. – A feldolgozott információk alapján alakítson ki stratégiát. – Kísérlelje meg a stratégia végrehajtást. – Fogalmazza meg a tapasztalatokat.

10. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

No.	Témakörök/fejezetek	Kapcsolódó műveltségterület	óraszám
1.	Életmód – gondolkodásmód	Ember és társadalom + Informatika	3
2.	Társadalmi normák - Társadalmi szerepek		6
	Informatika		1
3.	Munkavállalók - Munkahelyek		6
	Informatika		1
4.	Gáztörvények		Ember a természet- ben + Informatika
5.	Elektromos áram, elektromos jelenségek	7	
	Informatika	1	
6.	Hőtan	5	
	Informatika	1	
7.	Molekulák modellezése	3	
8.	Alkoholok	3	
	Informatika	1	
9.	Kémiai egyensúlyok	3	
	Informatika	1	
10.	A környezet kémiaja	6	
	Informatika	1	
11.	A madarak testfelépítése és rendszertana	3	
12.	A növények alkalmazkodása a szárazföldi életmódhoz	2	
13.	A rovarok rendszere	2	
14.	A regionális gondolkodás	Földünk és környeze- tünk + Informatika	5
	Informatika		1
15.	Magyarország természeti földrajzának áttekintése		5
	Informatika		1
16.	A világ vallásföldrajza		3
17.	Világgazdasági tendenciák		2
18.	A kultusz tárgya: a zene		Művészetek+ Infor- matika
19.	A gyógyító zene	2	
20.	Az alkalmazott zene	3	
21.	A tárgyak világa	4	
	Informatika	1	
22.	Környezetünk	3	
23.	Ez volnék én?	2	
24.	Emberi történetek	2	
25.	Edzés gépeken	Testnevelés és sport	5
26.	Aerobic edzésprogramok		5
27.	Krosszfutás		5
28.	Pályairányok –tantárgyválasztások/szakmaválasztás	Osztályfőnöki & Életvitel és gyakorla- ti ismeretek + Infor-	4
29.	Munkapiac		3

	Informatika	matika	1	
			Összesen	118

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Életmód – gondolkodásmód
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– Szabadidő és szórakozás – A munka és szabadidő viszonyának, történeti változásainak megismertetése, a szabadidő-eltöltéssel kapcsolatos szokások tudatos alakítását.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Adatgyűjtés, forráskeresés – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások létrehozása – Szimulációs játékok – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A szabadidő fogalma – ma múltban és a jelenben – A szabadidő és a szórakozás összehasonlító kultúrtörténete – Időmérleg vizsgálat
<i>MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK</i>		Életvitel és gyakorlati ismertek: háztartástan; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” szerzése

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Társadalmi normák - Társadalmi szerepek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Jogi alapismeretek – A munkavállalók jogai és kötelességei – A társadalom és az állam szabályozó rendszerei: a jog – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervekészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Adatgyűjtés, forráskeresés – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások létrehozása – Szimulációs játékok – Tervezés és gyakorlati tevékenység 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A jogrendszer szerkezete – A jogágak sajátosságai – esettanulmányok – A munkavállalók alapvető jogai és kötelezettségei – A szerződés 	

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás, a jog nyelve, hivatalos stílus
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” szerzése

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Munkavállalók - Munkahelyek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6+1
	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Művészek és sportolók az elüzettedő világban – Sikeres pályamódosítók – A művészet és a sport, mint a társadalom egyik speciális alrendszere. – A művészet és a sport, mint áru – Társadalmi minták, a sikeres életpályák bemutatása, a „siker” előnyei és hátrányai. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szöveges és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Adatgyűjtés, forráskeresés – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások létrehozása – Szimulációs játékok – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A művészek és a sportolók társadalmi státusának változása a történelem folyamán – Ismert és művészek életpályája – Életutak
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Művészetek: a legnagyobb művészek életútja; Testnevelés és sport: Ismert sportolók életútja; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” szerzése

4. TÉMAKÖR / FEJEZET KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Cím</i>	Gáztörvények
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
	<i>Tematikus fókusz</i>	– A gáztörvényekkel kapcsolatos ismeretek elmélyítése, megerősítése tanári és tanulói kísérletek segítségével.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképeség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérdek-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Az ideális gáz abszolút hőmérséklete (T), nyomása (p) és térfogata (V) – közötti matematikai összefüggések – A Boyle–Mariotte-törvény – Gay-Lussac-törvény – Charles-törvény – Az egyesített gáztörvény
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás ; Matematika: számítási feladatok; Életvitel és gyakorlati ismeretek: főzés nyomástartó edényben
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Elektromos áram, elektromos jelenségek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	7+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az elektromossággal kapcsolatos ismeretek elmélyítése, megerősítése tanári és tanulói kísérletek segítségével. – Egyenáramok

		<ul style="list-style-type: none"> – Állandó mágnes, elektromágnes, – Elektrosztatika a hétköznapi életben – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérték-értékesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Kapcsolások: fogyasztó/kapcsolók párhuzamos, soros kapcsolása – A kapcsolásokhoz tartozó képletek, számítások

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Matematika: a matematikai logika elemei, számítási feladatok; Életvitel és gyakorlati ismeretek: Elektromos gépeink; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Hőtan
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A hőtan I. és II. főtétele – Néhány termikus kölcsönhatáson alapuló mérés, jelenség megismerése. A hőtan első és második főtételének értelmezése gyakorlati példákon keresztül – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek és megfigyelések alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Olvadáshő – Hőmennyiség – Fajhő – Csapadékok – Hatásfok – Energiamegmaradás
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Földünk és környezetünk: Időjárás, csapadékok; Ember és társadalom: technikatörténet, az örökmozgók; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Molekulák modellezése
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A modellezés elvi lényegének megismerése. Molekulamodellekkel való munka: modellek értelmezése, tervezése, készítése.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése

	<i>Önbemutató</i>	Szöveges és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsoló szövegtípusokban. Önérték-értékesítés, nyilvános igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerezés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések, modellezés egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Modell és makett – Képlet, elektronszerkezeti rajz – Pálcikamodell – Térkitöltős modell – Molekulapályamodell
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember a természetben, fizika: halmazállapotok; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás.
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Alkoholok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az alkoholok fizikai és kémiai tulajdonságai, az etil-alkoholt mint élvezeti cikk, Az alkohol mint kultúrtörténeti, az embert a történelmét végigkísérő anyag – Az etanol élettani hatásai. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önérdek-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések, modellezés egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni, páros és csoportmunkában

	<ul style="list-style-type: none"> – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Az alkoholfogyasztás kultúrtörténete – A különböző szeszesitalok gyártási folyamatának sematizálása. – Az alkoholok funkciós csoportja – Az alkoholok homológ sora és elnevezése – Az anyagok csoportjainak jellemzése anyagszerkezeti ismeretek alapján (szerves vegyületek, az e csoportokon belüli legfőbb csoportok jellemzése, főbb tulajdonságaik – Az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok szervezetre gyakorolt fontosabb hatásainak megismerése, az alkohol egészségkárosító hatásainak megismerése, az egészség személyes és társadalmi érdekként történő értelmezése.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: Az étkezés és vendéglátás kultúrtörténete; Ember a természetben, biológia, egészségtan: az alkohol élettani hatásai; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Matematika: számítások
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

9. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Kémiai egyensúlyok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Grafikonok, képek, ábrák, animációs filmek, kísérletek segítségével a kémiai egyensúlyi folyamatok megértésének elmélyítése. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ A problémák megoldásához szükséges informatikai eszközök és módszerek, azok komplex alkalmazása. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése

	<i>Önbemutató</i>	Szöbéli és írásbeli szövegalkotá: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotá</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotá és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kísérletek, megfigyelések, modellezés egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában – Az egyensúlyok modellezése számítógépes program segítségével; Az egyensúlyok értelmezése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Egyensúlyi állapot, dinamikus egyensúly – Egyensúlyi állandó – $A 2 NO_2 \rightleftharpoons N_2O_4$ egyensúly – Le Chatelier-elv – Az ammóniaszintézis – Sav-bázis egyensúlyok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotá
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül.

	– Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.
--	--

10. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A környezet kémiája
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A légkör kémiája – Az iskolai tananyagban helyet kapott elméleti ismeretek – molekulák tulajdonsága, savak vizes oldata, anyagismeret – és a környezeti kémia követelte környezetvédelmi és természetvédelmi összefüggések megvilágítása és elmélyítése (globális felmelegedés, „ózonlyuk”, savas esők hatása, szmog) – Egy környezetvédelmi témával kapcsolatos dramatikus játék: A játék célja, hogy a gyerekek számára cselekvési mintát adjon. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Forrásgyűjtés és feldolgozás egyéni, páros és csoportmunkában – A forrásfeldolgozás tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A tapasztalatok, prezentációk alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni, páros és csoportmunkában – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Környezetpusztító és környezetbarát termékek – Az üvegházhatás és a hatásért felelős anyagok, reakciók – Savas esők kialakulása, hatásai – A kommunális és ipari szennyezők összetétele, hatásuk a felszíni, felszín alatti vizekre és a talajra
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Földünk és környezetünk: Környezeti problémák; Ember a természetben: A környeztkárosítás biológiai folyamatai; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban. – Aktív részvétel a drámajátékban, a szerepek értelmezése

11. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A madarak testfelépítése és rendszertana
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók játékos, ugyanakkor saját aktivitásukat igénylő módon szerezzék meg a madarak testfelépítésével, életműködésével és rendszerezésével kapcsolatos alapvető ismereteket.
	<i>Önmeghatározás</i>	Köoperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése

	<i>Önbemutató</i>	Szöbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Forrásgyűjtés és feldolgozás egyéni, páros és csoportmunkában – A forrásfeldolgozás tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – Kísérletek, megfigyelések, modellezés egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A tapasztalatok, prezentációk alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni, páros és csoportmunkában; feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A gerinces osztályok összehasonlító jellemzése. – A halak, a kétéltűek és a hüllők leszármazása – A halak, a kétéltűek és a hüllők alapvető szervezettani jellemzői, életmódjuk, szaporodásuk és egyedfejlődésük. – A madarak szervezetének, felépítésének alapvető jellemzői, életmódjuk, szaporodásuk, egyedfejlődésük.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Földünk és környezetünk: természetföldrajz; Életvitel és gyakorlati ismeretek: madárvédelem; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül.

	– Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.
--	--

12. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A növények alkalmazkodása a szárazföldi életmódhoz
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A növényvilág szárazföldre való kilépésének folyamata. A Föld különféle területein élő növények alkalmazkodása a változó vízmennyiséghez. A Kárpát-medence erdeinek elhelyezkedése, a csapadék mennyiségének és a növénytársulások jellegének a kapcsolata.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudas magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérték-értékesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Forrásgyűjtés és feldolgozás egyéni, páros és csoportmunkában – A forrásfeldolgozás tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – Kísérletek, megfigyelések, modellezés egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A tapasztalatok, prezentációk alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni,

	<p>páros és csoportmunkában</p> <ul style="list-style-type: none"> – Feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Milyen feltételeket kell teljesíteni egy növénynek ahhoz, hogy szárazföldi életmódra térjen át? – Ismert növények jellemzése a szárazföldi életmódhoz való alkalmazkodás szempontjából. – A klíma (hőmérséklet és csapadékmennyiség) hogyan befolyásolja egy terület növénytakarójának kialakulását és jellemzőit? – A Kárpát-medencei klimazonális erdőtípusai – A tölgyes, a bükkös és a fenyves erdő tulajdonságai.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Földünk és környezetünk: A Földtörténet korai; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

13. TÉMAKÖR / FEJEZET KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Cím</i>	A rovarok rendszere
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
	<i>Tematikus fókusz</i>	– Az ízeltlábúak legnépesebb osztályának, a rovaroknak az áttekintése a tanulók aktivitására, képességeik, készségeik fejlesztésére alapozva.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Forrásgyűjtés és feldolgozás egyéni, páros és csoportmunkában – A forrásfeldolgozás tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – Kísérletek, megfigyelések, modellezés egyéni, páros és csoportmunkában – A kísérletek, megfigyelések, modellezés tapasztalatainak értékelése, prezentálása egyéni, páros és csoportmunkában – A tapasztalatok, prezentációk alapján törvényszerűségek megfogalmazása egyéni, páros és csoportmunkában – Kiselőadások létrehozása, a témához kapcsolódó érdekességek gyűjtése egyéni, páros és csoportmunkában, feladatmegoldás egyéni, páros és csoportmunkában
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Az ízeltlábúak testfelépítésének általános jellemzői – A rovarok testfelépítése – A rovarok testtájai, a kültakaró felépítése és szerepe, – A rovarok mozgásformái. – A nyílt keringési rendszer. – A légcsőrendszer felépítése. – A rovarok fontosabb érzékszervei – Rovarok egyedfejlődésének típusai
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Földünk és környezetünk: Sáskajárások a harmadik világban. Életvitel és gyakorlati ismeretek: A rovarok szerepe a mezőgazdaságban, hasznuk és kártevéseik. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

14. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A regionális gondolkodás
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A földtörténeti, a természetföldrajzi, a társadalmi-gazdasági folyamatok, történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek értelmezése. – A hétköznapi életben felhasználható (praktikus) földrajzi, környezeti tudás elemeinek elsajátítása. – A hírekben hallott földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése. – A szakkifejezések megismerése és helyes használatuk. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérdék-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az információ önálló kezelésének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ○ önálló adatkeresés ○ az adatok rögzítése, tárolása

	<ul style="list-style-type: none"> ○ az adatok prezentálása – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ a tevékenység lépésekre bontása ○ feladatok meghatározása, feladatvállalás ○ a feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ terv szerinti haladás ○ önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ tervek szükség szerinti módosítása – A térkép és a valóság kapcsolatának elemzése – Szemléleti térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással – Megfigyelések, vizsgálódások, mérések tanári irányítással csoportmunkában és önállóan
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Régió fogalma – Magyarország régiói – A régiók adottságait befolyásoló tényezők. – A tényezők hatása egymásra, a köztük lévő kapcsolat vizsgálata. – A különböző körzetek jellemzése statisztikák segítségével
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: Magyarország történelmi régiói, elnevezések; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Matematika: statisztikák feldolgozása
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

15. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Magyarország természeti földrajzának áttekintése
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – – A földtörténeti, a természetföldrajzi, a társadalmi-gazdasági folyamatok, történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek értelmezése. – A hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése a hazához való kötődés kialakítása és a reális alapokon nyugvó nemzettudat erősítése érdekében
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképeség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérték-értékesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerezés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az információ önálló kezelésének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ○ önálló adatkeresés ○ az adatok rögzítése, tárolása ○ az adatok prezentálása – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ a tevékenység lépésekre bontása ○ feladatok meghatározása, feladatvállalás ○ a feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ terv szerinti haladás ○ önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ tervek szükség szerinti módosítása

			<ul style="list-style-type: none"> – A térkép és a valóság kapcsolatának elemzése – Szemléletű térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással – Megfigyelések, vizsgálódások, mérések tanári irányítással csoportmunkában és önállóan – Ásványkincs kutatás – Bányabezárások értelmezése újságcikkek segítségével – Díszburkolat keresése – Időjárásokkal kapcsolatos szövegek, mondások gyűjtése – Éghajlati adatok gyűjtése – Földrajzi elnevezések az ételekben – Éghajlati diagramok készítése gyűjtött vagy megadott adatsorok alapján – Éghajlati térképek elemzése – Szélsőséges időjárási helyzetek megbeszélése – A globális felmelegedés témájának elemzése Magyarország szemszögéből – Magyarország genetikai talajtérképének elemzése – Folyók jellemző adatainak összegyűjtése 				
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország határai – Magyarország lemeztectonikai kialakulása – Párhuzamok a magyarországi kőzetek kialakulási környezetében és jelenkori helyszínek között – Éghajlati adatok – Éghajlati térképek – Szélsőséges időjárási helyzetek – Magyarország genetikai talajtérképe – Folyók, felszíni és felszín alatti vizek jellemzői 				
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">1. Magyarország helye a világban, földtörténete és ásványkincsei</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">3 óra</td> </tr> <tr> <td>2. Magyarország éghajlata, vízrajza, talaja és nagytájai</td> <td style="text-align: center;">2 óra</td> </tr> </table>	1. Magyarország helye a világban, földtörténete és ásványkincsei	3 óra	2. Magyarország éghajlata, vízrajza, talaja és nagytájai	2 óra
1. Magyarország helye a világban, földtörténete és ásványkincsei	3 óra						
2. Magyarország éghajlata, vízrajza, talaja és nagytájai	2 óra						
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFO-	<i>Kapcsolódó kereszt-tan- tervi modulok</i>		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás Matematika: statisztikák, grafikonok feldolgozása				

KUSZ-VÁLTÁS)	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Művészetek: a magyar tájfestészet
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

16. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A világ vallásföldrajza
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A világvallások eredete, elhelyezése a világban. – A világvallások lényeges tanításai – Világvallások ma – a vallások helyzete, földrajzi elterjedése, híres zarándokhelyek. – Hit és vallási tolerancia.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önértékelés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Diákok kérdőívvel, internettel, számítógéppel segített csoportmunkája. – Alapvető vallási fogalmak tisztázása beszélgetés, előadás formájában

	<ul style="list-style-type: none"> – Az előforduló helynevek megkeresése az Atlaszban. – Az információ önálló kezelésének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ○ önálló adatkeresés ○ az adatok rögzítése, tárolása ○ az adatok prezentálása – Egyéni és csoportos tevékenységek (kísérletek, megfigyelések) önálló tervezése <ul style="list-style-type: none"> ○ a tevékenység lépésekre bontása ○ feladatok meghatározása, feladatvállalás ○ a feladatok ütemezése – A tervek megvalósítása <ul style="list-style-type: none"> ○ terv szerinti haladás ○ önellenőrzés, elemzés, értékelés ○ tervek szükség szerinti módosítása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Világvallások – Egyezések és eltérések a vallások tanításaiban – Szent helyek – Ünnepek, rítusok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: vallások keletkezése, története, vallásháborúk, szent háborúk a múltban és napjainkban; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

17. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Világgazdasági tendenciák
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Multinacionális vállalatok – Nemzetközi szervezetek: WTO, Világbank, Nemzetközi Valutaalap – Globalizáció információs társadalom, pénzügyi világ, adósságválság

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye, Önelemzés igénye. Kooperáció, alkalmazkodás: cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. Önellenőrzés, helyzetelemzés, saját teljesítőképesség becslése
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önérdek-érvényesítés, megnyilvánulási igény
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adat/tapasztalatgyűjtés, az adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, feltételek és összefüggések. Információalkotás és átadás, lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. A terveknek megfelelő haladás, elemzés, értékelés, szükség esetén tervmódosítás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Számadatok kiértékelése és grafikonkészítés – Kiselőadások létrehozás/meghallgatása: Világbank, Nemzetközi valutaalap, Világkereskedelmi Szervezet (WTO) – Keresztretjvény a világ országainak pénznemeiből – Szituációs játék: Tüntetés a globalizáció ellen – Adósságállományok számadatainak, cikkeinek magyarázata és grafikonkészítés – Tabu játék pénzügyi fogalmakkal
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Nagyáruházakban megjelenő termékek – Világtermékek – Multinacionális vállalatok – Csata Prágában c. újságcikk értelmezése – A pénz története – Globalizáció – Információs társadalom – Adósság fogalmának értelmezése

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: a világ kapitalizálódása, ipari forradalmak, a globalizáció története; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés-szövegalkotás; Matematika: statisztikák, grafikonok feldolgozása
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása szóban és írásban.

18. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A kultusz tárgya: a zene
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A zenei világ sztárjainak mögöttes világa: mennyiben és miért „csinált” figura egy sztár. – Betekintés a sztárkultusz történetébe
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – A zenei világ sztárjainak azonosítása, elhelyezése térben, időben – A sztárrá válás feltételeinek összegyűjtése – Sztárcsináló játék: a csoportok kitalált személyt vagy valakit maguk közül emelnek sztárrá: kitalálják karrierjét, reklámját, relikviáit, életformáját, stb. – Bemutatják egymásnak alkotásukat
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A sztárrá válás feltételei – Sztárok a zene világában: a komolyzene, a jazz és a pop zene csillagai – A sztárkultusz története a Mozarttól napjainkig – A sztárok életének veszélyei, fény- és árnyoldalai – A sztárcsinálás marketingje; a Megasztár jelenség – A szubkultúrák és a zene
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Zene és művészettörténet, kiemelkedő alkotók, előadók. Magyar nyelv és irodalom: Szövegértési, szövegalkotási feladatok
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

19. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A gyógyító zene
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A zene terápiás hatásának ismerete, az ide kapcsolható saját élmények felidézése; képalkotás a terapeuta munkájáról

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismere- ten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjá- nak meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek üteme- zése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információ- alkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		– Egyéni és közös mozgás zenére, közös zenélés, a zene keltette érzések megbeszél- lése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– A zene gyógyító ereje a különböző kultúrák szerint – Napjaink zeneterápiás törekvései
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember és társadalom: Varázslat és gyógyítás a természetközeli kultúrákban; Földünk és környezetünk: az alternatív orvoslás elterjedése világszerte. Magyar nyelv és iro- dalom: Szövegértési, szövegalkotási feladatok
KÖVETELMÉNYEK		– A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalko- záson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközök- kel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutas- sa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérle- tezni.

20. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Az alkalmazott zene
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Alkalmi zenék, aláfestő zenék – A filmzene – A hobbizene – A zene mindennapjainkban való jelenlétének tudatosítása és az alkalmazott muzsikához kapcsolódó ismeretek. – A kép és a zene összefüggéseinek felismerése. A filmzene mint alkalmazott művészet megismerése. – Az amatőr és a hivatásos művészet összefüggéseinek vizsgálata
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Megfelelő alkalmakra zenét kell választani az egyik csoportnak, míg a másiknak ki kell találnia az alkalmat – Az alkalmazás terei: filmjelenetek zene nélkül és megfelelő aláfestő zenével

	<ul style="list-style-type: none"> – Néhány egyszerű hangtechnikai trükk kipróbálása, karaoke , örömszene, stb.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A zene mint alkalmazott művészet – A technika nyújtotta lehetőségek a hangzásban
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek: rendezvényszervezés; Magyar nyelv és irodalom: Szövegértési, szövegalkotási feladatok
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

21. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A tárgyak világa
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4+1

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A használati tárgyak sokféleségére való rácsodálkozás: szembesülés azzal, hogy mennyi tárgy fölösleges, milyen sok a speciális tárgy és hogy egy-egy tárgy, egy-egy funkció mennyire kötődik egy adott kultúrához. <ul style="list-style-type: none"> ○ Mire való? ○ Hogyan készül? ○ Miért épp ilyen? – Annak megtapasztalása, hogyan lehet egyszerre kreatív és fegyelmezett a tevékenység: az adott kereteken belül szabadon lehet alkotni, ám az alkotás folyamatának pontos dokumentációját is létre kell hozni. Egy tárgy tervezési folyamatának megismerése, saját tárgy tervezésének kipróbálása Megismerkednek a tervezés ergonómiai szempontjaival. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismere-ten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek üteme-zése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információ-alkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Hangszerek, konyhai eszközök, bútorok, gyerek szállító alkalmatosságok csoportba rendezése stílus alapján – Különböző tárgyak kipróbálása: pl. evés pálcikával vagy evőeszköz nélkül vagy csigatészta, derelye készítése stb. – Megadott funkcióra tárgy készítése a meglévő anyagokból: pl. evőeszköz vagy ülőalkalmatosság (jellegzetes nomád tábori feladat) – Használati tárgy tervezése megadott szempontok alapján. A terv bemutatása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Különböző kultúrkörök azonos célra készült tárgyainak összehasonlítása – A tárgyak tervezésének szempontjai, folyamata – Ergonómia
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek: Tárgyak tervezése, elkészítése; Magyar nyelv és irodalom: szövegértési, szövegalkotási feladatok; Matematika: ábrázolási, szerkesztési feladatok
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

22. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Környezetünk
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<p>Ahol dolgozunk.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ahol dolgozni szeretnénk – Többféle munkahely megismerése. – A munkahely minősége és a piac összefüggésének tudatosítása. – Az iskolai munkakörülmények elemzése. – Alkotó tevékenység. – Tudatos tervezés, jövőkép megfogalmazása. – A munkakörülmények kialakításához szükséges feltételek tudatosítása, megfogalmazása
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A munka és a hozzá tartozó munkahely párosítása. – Azonos munkák végzésének körülményei régen és ma; ugyanaz a munka a világ különböző részein. Az olcsó termelés lehetséges okai – Jelenlegi munkahelyünk (iskola, osztályterem) elemzése – A saját munkahely berendezése a lehető legtöbb szempont figyelembe vételével: milyen munkát végzünk, milyen körülményekre vágyunk.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A munkahelyek kialakításának szempontjai: technológia, minőség, munkavéde-

	<p>lem</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sokféle munkahely megismerése (különböző tevékenységek, terek, idők) – Munkahelyi veszélyek
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek: tárgyak tervezése, elkészítése; Magyar nyelv és irodalom: szövegértési, szövegalkotási feladatok; Matematika: ábrázolási, szerkesztési feladatok
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

23. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Önismeret
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ez volnék én? – Ön-és társismereti játékok. – Mások pontosabb megfigyeléséből származó megértés, elfogadás; az együttműködés képességének fejlődése
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismereten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.

	<i>Önbemutató</i>	Szöbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Ön-és társismereti játékok: ezek előkészítik a történet megalkotását. – Szerepjátékok, szerepcserék, jellemző tulajdonságokat meghatározó játékok, stb.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– Ön meghatározás, önismeret, együttműködés
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértési, szövegalkotási feladatok. Drámajáték
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

24. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Emberi történetek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A mi történetünk – Közösen kitalált történet megrendezése, szereposztása, eljátszása. – Munkaerő-piaci ismeretek: a kelendő munkaerő szükséges képességei, az első interjúk sémája, a tudatos életpálya tervezése
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismere-ten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek üteme-zése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információ-alkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Közösen kitalált történet megrendezése, szereposztása, eljátszása: két csoport dolgozik külön-külön, majd a két történetet „kicserélik” a csoportot, s mindegyik a másikat folytatja: XY friss szakképesítésével munkát keres; XY 10 év múlva 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Munkaerőpiaci ismeretek.: a kelendő munkaerő szükséges képességei, az első interjúk sémája, a tudatos életpálya tervezése 	
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: munkaerőpiac; Magyar nyelv és irodalom: szövegértési, szö-vegalkotási feladatok. Drámajáték	
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalko-záson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközök-vel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutas-sa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, 	

	<p>a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.
--	---

25. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Edzés gépeken
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A szervezet felkészítése az edzésre, sérülések elkerülése, élettani alapok, a szervezet önálló felkészítése terhelésre. – A megfelelő felszerelés szerepe a sérülések megelőzésében és az egészség megővésében, a felszerelés kiválasztása – Élettani alapok: a fejlődő csontozat és vázrendszer megővése. Az erősítőgépek és szabadsúlyok használatának technikája – a gerincoszlop és ízületek sérüléseinek elkerülése.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarcűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Gimnasztika, stretching, köredzés. – Állóképességi edzés – kerékpár, futópad, ellipszis járó, evezőgép

	<ul style="list-style-type: none"> – Erőedzés, edzés egy és kétkaros súlyzókkal, edzés csigásgépeken.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A csont- és izomrendszer terhelhetőségének életkori sajátosságai, a szabadsúlyok és gépek helyes használata.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember a természetben: Az izomműködés fiziológiája, az edzőgépek, mint egyszerű gépek; Magyar nyelv és irodalom: szövegértési, szövegalkotási feladatok
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje meg a bemelegítés fontosságát, a sérülések elkerülésének jelentőségét, önálló munkával tudja magát felkészíteni a terhelésre, és ellenőrzés nélkül végezze el azt. – Legyen képes az edzőtermi gépek helyes használatára, tudjon saját edzéstervet készíteni, ismerje a fokozatosság elvét, a helytelen végrehajtásból létrejövő sérülések megelőzését saját fizikai állapotát.

26. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Aerobic edzésprogramok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egész test megmozgatása zenére, különböző fázisok összeállítása, a rendszeres testmozgás iránti igény fenntartása, mozdulatok összhangban a zenével. – A zene ütemére megfelelő koreográfia megtervezése, elkészítés.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarcűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		– Gimnasztika, stretching.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– Az aerobic mozgásformái

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ének-zene, Dráma és tánc ;Ember a természetben: az aerobic élettani hatása
KÖVETELMÉNYEK	– A tanuló legyen képes egy legalább 10 perces koreográfia megtervezésére és végrehajtására saját maga által választott zenére.

27. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Krosszfutás
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5
	<i>Tematikus fókusz</i>	– A megszerzett általános állóképesség olyan speciális képességgé fejlesztése, amely képes megbirkózni a versenyszerű terheléssel.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, a normák ismerete, normatudatos magatartás. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. A saját teljesítőképesség becslése, A követelmények eléréséhez szükséges kompetenciák, tudások ismerete, kudarcűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Alkalmazkodás:
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. A
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		– Egyenletes futás, – váltakozó futás, – fartlek, – stretching
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– A futóedzés módszerei
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember a természetben: a futás élettani hatása
KÖVETELMÉNYEK		– A tanuló legyen képes olyan edzésterv összeállítására, amely fokozatosan javítja futóteljesítményét. – Az edzéstervet valósítsa meg.

28. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Pályairányok - tantárgyválasztás
-----------------------	------------	----------------------------------

	<i>Ajánlott óraszám</i>	4
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás az iskola tantárgyi kínálatáról, az egyes tantárgyak követelményrendszeréről, a tantárgyválasztás és a továbbtanulás összefüggéséről, a felvételi pontrendszeréről. – A tantárgyválasztás előkészítése. <ul style="list-style-type: none"> ○ Emelt szint? – Közép szint? Szakmaválasztás. ○ Mi akarok lenni?
	<i>Önmeghatározás</i>	Helyzetelemzés. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Kooperáció. Alkalmazkodás. A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Cél- és feladat ismeret. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önismeret. Szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás, és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság. Pontosság. Időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adatgyűjtés - adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az iskola szakmai profiljának, valamint a településen még elérhető szakmai kínálatnak megismertetése: előadás, írott forma, felsőbb évfolyamos tapasztalatok, látogatás. – Saját célok meghatározása. Célok lehetőségek, követelmények mérlegelése, esélylatolgatás, alternatívák meghatározása. Döntéshozatal.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Az életpálya aktuális szakasza, funkciója. – Szakmák, tantárgyak tartalma, követelményrendszere. – A szakmaválasztás és az egyéni életpályák összefüggése. – Rövid és hosszú távú tervezés az életpályán.

	<ul style="list-style-type: none"> – Döntési alternatívák tervszerű feltárásának módja, – A racionális döntés elemei
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: rend és szabadság, közösség és társadalom; Állampolgári ismeretek: közoktatás, szakoktatás, felsőoktatás; Mozgóképkultúra és médiaismeret: interaktív hálózatok ; Élő idegen nyelv: pályaválasztás; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás. Könyvtárhasználat:könyvtárismeret, dokumentumismeret
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerje az akarat, önfegyelem, önbizalom jelentőségét az ember célkitűzéseiben, céljai megvalósításában, saját erőforrásai mozgósításában. – Legyen képes ezeket a felvételi helyzetre alkalmazni. – Ismerje meg saját viselkedését vizsgahelyzetben, tudjon felkészülni a jó teljesítményre. Ismerjen technikákat az izgalmi szint (vizsgadruk) kezelésére.

29. TÉMAKÖR / FEJEZET	Cím	Munkapiac
	Ajánlott óraszám	3+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	Tematikus fókusz	<ul style="list-style-type: none"> – A legfontosabb munkaerő-piaci ismeretek körének összeállítása, az ismeretek forrásainak feltárása. – Aktuális információk gyűjtése. – Munkapiacra léphetek – A rugalmas munkaerő – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
		<p>Helyzetelemzés. A másokhoz való odafordulás igénye. Helyzetértékelés igénye. Önelemzés igénye. Kooperáció. Alkalmazkodás. A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben. Cél- és feladat- ismeret. Szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség.</p>
	Önmeghatározás	

	<i>Önbemutató</i>	Szöveges és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolópoló szövegtípusokban. Önismeret. Szövegtípusok ismerete. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete. Önbemutató céljának ismerete
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás, és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. Céltudatosság. Pontosság. Időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: adatgyűjtés - adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerezés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása. Önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Egyes jogforrások megismerése, értelmezése. – Tapasztalatok gyűjtése, majd ezek alapján tanulságok levonása. – Tájékozódás jogszabályokból, álláslehetőségek, munkajogi információk az Interneten. – A munkapiaci, munkajogi tájékozódáshoz szükséges információforrások megismerése. – Különböző munkahelyi elvárások megismerésén keresztül az állandó változáshoz való alkalmazkodás gyakorlása szituációs játékokban.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Alapvető munkajogi ismeretek, jogok és kötelességek. Munkahelyi elvárások, munkaköri leírások. – Élethosszig tartó tanulás tartalma, értelmezése példákon keresztül.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Emberismeret: az ember, mint értékelő lény, mozgatóink. Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek: a munka világa; Tánc és dráma: szituációs játékok ; Élő idegen nyelv: a munka világa; Életvitel és gyakorlati ismeretek: pályaelemzés, tájékozódás a munkapiacra; Informatika: Információkeresés. könyvtárhasználat, könyvtárismeret
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Ismerje a Munkatörvénykönyvet és ebből egyes konkrét jogszabályokat. – Tudja értelmezni az olvasott szöveget. – Legyen képes munkapiaci, munkajogi tájékozódáshoz szükséges információforrásokat megtalálni, használni. – Ismerje meg különböző munkahelyek hirdetésekben megfogalmazott elvárásait.

	<p>– Szituációs játékokban gyakorolja a különböző munkahelyi elvárásokhoz való alkalmazkodást.</p>
--	--

11. ÉVFOLYAM
MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

No.	Témakörök/fejezetek	Kapcsolódó műveltségterület	óraszám
1.	Életmód – gondolkodásmód	Ember és társadalom	9
2.	Társadalmi normák - Társadalmi szerepek		12
3.	Munkavállalók - Munkahelyek		12
	Informatika		1
4.	Hang és látvány	Ember a természetben + Informatika	6
5.	Sugárzó energia		6
	Informatika		1
6.	A magyar tudomány		3
7.	Biokémiai folyamatok		7
	Informatika		1
8.	Élettani folyamatok		6
9.	Embertan		2
10.	A valóság megjelenítése	Művészetek	4
11.	Kölcsönhatások: alkotás – befogadás, alkotó – befogadó		7
12.	Vállalkozás és sport	Testnevelés és sport	15
	Informatika		2
13.	Önismereti program	Osztályfőnöki & szabad sáv + Informatika	8
14.	Továbbtanulás		7
	Informatika		1
15.	Tanulás és munka – munka és tanulás		4
	Informatika		1
16.	A munkavállaló		8
Összesen:			123

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Életmód – gondolkodásmód
	<i>Ajánlott óraszám</i>	9
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Együttélés, együttműködés – készségfejlesztő modul – Világképek, gondolkodásmódok – Tradicionális és modern világ – Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. – Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. – Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. – Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására. – Különböző értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsoló szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervek készítése, módja, céltudatosság, pontosság, időérzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások – Szimulációs játékok – Tréningek

	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Szimulációs játékokra épülő készségfejlesztő program – Világképek, vallás, filozófia – A tradicionális és modern világ összehasonlítása
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek; Osztályfőnöki óra; Dráma és tánc; Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” – Önálló produkció készítése

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Társadalmi normák - Társadalmi szerepek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	12
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi státuszok és foglalkozások–Pályaorientáció – Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. – Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. – Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. – Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására. – Különbőféle értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban.

	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások – Szimulációs játékok – Tréningek – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi rétegződés és iskolaválasztás összefüggése – Tudás és rang (hatalom?) – A pályaaorientáció alapvető kérdései – Tréningek
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Életvitel és gyakorlati ismeretek; Osztályfőnöki óra; Dráma és tánc; Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” – Önálló produkció készítése

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Munkavállalók - Munkahelyek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	12+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A közalkalmazottak helyzete és munkája – A társadalmi mobilitás – Hátrányos helyzetből indulva – Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése.

	<ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. – Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására. – Különbőféle értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudas magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban.
<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások – Szimulációs játékok – Tréningek – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Az állami foglalkoztatás jellege – A közalkalmazottak munkája – A mobilitás fogalma és mai gyakorlata

	<ul style="list-style-type: none"> – Hátrányos helyzet a munkaerőpiacon
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek; Osztályfőnöki óra; Dráma és tánc; Magyar nyelv és irodalom, Földünk és környezetünk
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” – Önálló produkció készítése

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Hang és látvány
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A hangszerekkel való ismerkedés, a hullámtanban és a hangtanban tanultak elmélyítése. <ul style="list-style-type: none"> ○ Hangszerek – Néhány gyakrabban és ritkábban megfigyelhető természeti jelenség, és ezek magyarázatának megismerése. <ul style="list-style-type: none"> ○ Légköri fényjelenségek – Önálló kutatómunka, prezentációkészítés.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, Kudarctúrás, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutatás</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutatás céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervekészítés elemeinek és módjának ismerte. Céltudatosság, pontosság, időérzék.

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Hullámtan – Hangtan – Optika
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Földünk és környezetünk: időjárási jelenségek; Életvitel és gyakorlati ismeretek: egyszerű hangszerek készítése; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás; Matematika: hullámtani számítások
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Sugárzó energia
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A radioaktivitás, a napenergia és a lézerek néhány gyakorlati alkalmazásának megismerése, mindennapi életünkben betöltött szerepük bemutatása, fontosságuk tudatosítása. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.

	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervekészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A radioaktivitás gyakorlati alkalmazásai: eszközök, eljárások – A napenergia befogásának, hasznosításának lehetőségei, a napenergia, mint alternatív, megújuló, környezetbarát energiaforrás. – A lézerek gyakorlati alkalmazásai a lézert használó eszközök, eljárások
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Földünk és környezetünk: napenergiában gazdag területek, Életvitel és gyakorlati ismeretek: Stirling-motor modell készítése, a napenergia hasznosítás. Matematika: számítások; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Magyar tudósok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A XX sz. világhírű magyar tudósainak munkássága, szerepük a világ tudományában.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, Kudarcátírás, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudas magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervek készítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Szilárd Leó, Wigner Jenő, Teller Ede, Neumann János, és Gábor Dénes élete és munkássága. 	
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: tudománytörténet, a Manhattan-projekt, a II világháború története. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás	
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása. 	

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Biokémiai folyamatok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	7+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kémiai ismeretek alapján, a fotoszintézis és a glükóz lebontása kémiai folyamatainak megismerése. <ul style="list-style-type: none"> ○ A szénhidrátok felépítése és lebontása – A fehérjékkel kapcsolatos alapvető elméleti ismeretek elsajátítása után azok alapos elmélyítése modellezés, képi megjelenítés segítségével. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervekészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Folyamatok modellezése, kísérletezés csoportban

	<ul style="list-style-type: none"> – A modellek, kísérletek eredményeinek értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Az enzimek és koenzimek felépítését és működése – a NAD⁺, a NADP⁺ és a koenzim-A működésének alapjai – Az oxidáció és a redukció fogalma – Színanyag, pigmentrendszer, színtest – A kromatográfia elve és gyakorlata – A fehérjék szerkezete, tulajdonságaik – Fehérjeszintézis – Enzimreakciók
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember a természetben: kémia; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Matematika: számítások
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Élettani folyamatok
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A vér felépítését és feladatai, az immunrendszer működése. – A sejtosztódás folyamatai.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőkéesség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.

	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervekészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Folyamatok modellezése, kísérletezés csoportban – A modellek, kísérletek eredményeinek értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése – Játékos feladatmegoldások párban és csoportban
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A vér alkotórészei, az alkotórészek felépítése és feladatai – A fehérvérsejtek és az immunrendszer – Sejtciklus, kromoszónaciklus – RNS, DNS – Mitózis – Meiozis
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

9. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Embertan
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– A férfi és női agy összehasonlítása, az agy felépítésének, működésének és egészségstanának összefoglalása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervkészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Folyamatok modellezése, kísérletezés csoportban – A modellek, kísérletek eredményeinek értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése – Játékos feladatmegoldások párban és csoportban 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Az emberi agy megfigyelőképességének vizsgálata – A férfi- és női agy működésének és problémamegoldó mechanizmusainak összehasonlítása. – Az idegrendszer betegségei. 	

MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

10. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A valóság megjelenítése
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A sajtófotók művészi és dokumentatív ereje – A dokumentumfilmek és a fikciók – Rendkívüli emberi teljesítmények és akcióhősök
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	– Filmfelvételek, dokumentum és sajtófotók , leírások összevetése, elemzése	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Felvételek katasztrófákról és katasztrófafilmek összevetése – Tudományos ismeretterjesztő filmek és sci-fik összevetése – A helytállás emlékei, hősei (Pompeitól a nagy dunai árvízig) – Orvosi, tudományos teljesítmények dokumentumai (űrséta, szervátültetés, stb) 	
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember a természetben, Földünk és környezetünk, Ember és társadalom: tudósítások, leírások katasztrófákról, természeti jelenségekről	

KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.
---------------	---

11. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Kölcsönhatások: alkotás – befogadás, alkotó – befogadó
	<i>Ajánlott óraszám</i>	7
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Megfigyelés, információ azonosítás, értelmezés, elemzés, tolerancia – Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység – A művész szerepe, társadalmi státusza a különböző kultúrákban műalkotásokban és dokumentumok tükrében – A művészi létforma mítoszai és valósága – A művész szerephez kötődő viselkedési formák – A műtárgy, műalkotás mint árucikk – A mecénás, szponzor, gyűjtő – Az alkotó – A befogadó
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismereten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.

	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információ-alkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Árverési katalógusok elemzése: mi tetszik, mi elismert, mi mennyit kóstál? – Kik és hogyan támogattak művészeket? – Szövegek elemzése – Vita és beszélgetés az alkotásról és az alkotás befogadásáról – Hírek gyűjtése művészekről – Műelemzési játékok: egy mű több értelmezési lehetősége, egy tárgy vagy szöveg „műalkotássá avatása” elemző értelmezés segítségével
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A művész-lét mítoszai: bohémosság, szegénység, betegség (Bohémélet) – A művész-lét valósága: „polgári” foglalkozás, rendszeres munka (pl: Arany János) – Sikeres és sikertelen világnagyságok (Daly, Rippl-Rónay és Mogdiliani, Csontváry) – Képzőművészet: A művészeti galériák, gyűjtők, aukciók; a magán-és állami mecénatúra régen és ma (a Mediciektől Ludwigig) – Film: szponzorok, forgalmazók – Irodalom: kiadók, terjesztők – Az alkotók műveik értelmezéséről
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember és társadalom: Alkotó és a befogadó szerepek változása, a művészi alkotás szerepe a társadalomban, a hétköznapi életben.
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben.

	<ul style="list-style-type: none"> – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.
--	--

12. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Vállalkozás és sport
	<i>Ajánlott óraszám</i>	15+2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tanári támogatással, de önállóan, egy olyan 7-10 napos magyarországi (vízi)túra megszervezése, amire a szervezőkön kívül az iskola bármelyik tanulója jelentkezhet és a résztvevők egészségének megóvását, fizikai állóképességének, kondíciójának javulását szolgálja. <ul style="list-style-type: none"> ○ Vállalkozzunk vízitúrára! ○ Mitől indul el a hajó? ○ Feladatok vízen, vízparton – A szervező osztály tanulói a megtervezett túra lebonyolítását is elvégzik. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Helyzetelemzés, helyzet-elemek: körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, a másokhoz való oda-fordulás igénye, helyzetértékelés igénye. Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, alkalmazkodás, a saját és a partner érdekeinek ismerete együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.

	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervekészítés elemeinek és módjának ismerte. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus közrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A (vízi)túra előkészítésének, megszervezésének tervezése csoportmunkában: – A feladatok számbavétele, elosztása – Információgyűjtés, az információ rendszerezése, a rendezett információk prezentálása – A prezentációk alapján vita és döntéshozatal – A projekt és a feladatok előrehaladásának nyomonkövetése – A túra meghirdetése – A résztvevők regisztrálása – A részvételi díjak összeszedése – A résztvevők elmélet felkészítése – A résztvevők fizikai felkészítése – A résztvevők oda és visszaútnak megszervezése – Az eszközök oda és visszaszállításának megszervezése – Az utazással, az eszközökkel, a szállással, az étkezéssel kapcsolatos foglalások elintézése – A hajóba ülési rend és menetsorrend elkészítése – A függőben maradt operatív feladatok megoldása
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A (vízi)közlekedés szabályai – Gyakorlati baleset-elhárítás és elsősegélynyújtás – A táborozásra vonatkozó jogszabályok – A vállöv bemelegítő gyakorlatai – A törzs izmainak bemelegítése – A láb izomzatának bemelegítése

		<ul style="list-style-type: none"> – Egyensúlygyakorlatok – Mászókötél gyakorlatok – Bordásfal gyakorlatok – Erő és állóképesség-fejlesztő gyakorlatok – Erőfejlesztés gumikötéllal – Függeszkedések – Medicinlabdás gyakorlatok – Páros gyakorlatok – Köredzés – Csapatjátékok – Evezési gyakorlatok – Kikötési gyakorlatok – A vízből mentés gyakorlatai
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantantéri modulok</i>	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Matematika: számítások
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	Földünk és környezetünk: Magyarország hajózható folyói, térképismeret, térképolvasás, tájékozódás iránytűvel, térképpel. Ember és társadalom: Helytörténeti emlékek a túra útvonala mentén. Ember a természetben, biológia, egészségtan, elsősegélynyújtás, életmentés
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. – Hajtsa végre a felkészítő gyakorlatokat, a legnagyobb gondossággal segítse a túra résztvevőinek fizikai és elméleti felkészítését.

13. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Önismereti program
-----------------------	------------	--------------------

	<i>Ajánlott óraszám</i>	8
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az önismereti program előnyei. A személyiség erősségeinek, gyengeségeinek feltérképezése, énkép fogalmának tisztázása, önértékelés javítása mások visszajelzése alapján. A szorongás testi és viselkedéses jegyei, a saját szorongásos állapotok azonosítása, szorongáscsökkentő relaxációs technikák tanulása. A magabiztos, asszertív viselkedés fejlesztése, gyakorlása, előnyben részesítése az agresszív viselkedéssel szemben. Az interperszonális élmények megosztása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Helyzetelemzés, helyzet-elemek: körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, a másokhoz való oda-fordulás igénye, helyzetértékelés igénye. a saját és a partner érdekeinek ismerete együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, kudarc-tűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önismeret fogalmának tisztázása – Költség-haszon elemzés – Csoportszabályok tisztázása – Önjellemzés, társak jellemzése – Személyes tárgyakból történet alkotása – Saját szorongás feltérképezése – Progresszív relaxáció – A villámgyors ellazulás elsajátítása – Szorongáscsökkentés mások segítségével, szerepjátékok – A magabiztos viselkedés gyakorlása szerepjátékkal – Szerepjátékok az asszertivitás gyakorlására – Az önismereti programon átélt élmények tapasztalatok megbeszélése – Reklám készítése az önismereti programról

ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> - Önismeret fogalma - Introspekció - Empátia - Visszajelzés - A szorongás fogalma - A szorongás testi jelei - A magabiztosság külső jegyei - Asszertív viselkedés jellemzői
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember a természetben: embertan, pszichoszomatikus jelenségek; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> - A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. - Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. - Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.

14. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	Továbbtanulás 7+1
-----------------------	---------------------------------------	----------------------

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A továbbtanulási elképzelések, tervek motívumainak feltárása. – A továbbtanulási lehetőségek önálló felkutatása. – Ismerkedés a tanfolyami rendszerű továbbtanulás lehetőségeivel. – A külföldön való továbbtanulás lehetőségeinek, feltételeinek megismerése. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervekészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – Élethelyzetek szimulálása – Kritériumrendszer létrehozása a gyűjtött információk szelektálására – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése csoportban – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása

		<ul style="list-style-type: none"> – A prezentációk, kiselőadások értékelése – Játékos feladatmegoldások párban és csoportban
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Tanfolyami kínálat – A magyar felsőoktatás kínálata – A bolognai rendszer – A továbbtanulás lehetőségei, feltételei Európában – A felsőoktatás intézményei külföldön – Diákintézmények külföldön – Fiatal felnőttként külföldön
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	<p><i>Kapcsolódó kereszttantervi modulok</i></p> <p><i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i></p>	<p>Ember és társadalom: Az Európai Unió; Élő idegen nyelv: kapcsolatteremtés; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás; Matematika: a létfenntartás számitai</p>
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.

15. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Tanulás és munka – munka és tanulás
	<i>Ajánlott óraszám</i>	4+1

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés a tanulás melletti munkavállalás magyarországi lehetőségeivel. – Rövid projekt keretében életerv készítés, és az ügyintézés gyakorlása az EU-ban, szimulált körülmények között. – Annak megbeszélése, hogy miért van szükség munka mellett a tanulásra. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervkészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – Élethelyzetek szimulálása: a tanulás és a munka összeegyeztethetősége – Kritériumrendszer létrehozása a gyűjtött információk szelektálására – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése csoportban – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása

	<ul style="list-style-type: none"> – A prezentációk, kiselőadások értékelése – Játékos feladatmegoldások párban és csoportban: munkakeresés – Beszélgetés és vita osztálykeretben
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Diákmunka, diákszövetkezet – A diákmunka jogi és adóügyi szabályozása – A külföldön való megélhetés feltételei – A külföldi diákok munkavállalók szervezetei az EU-ban, különösen a legnépesebb célországokban. – Az élethosszig tartó tanulás jelentése, jelentősége
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: Az Európai Unió; Élő idegen nyelv: kapcsolatteremtés; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás; Matematika: a létfenntartás szá
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.

16. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A munkavállaló
	<i>Ajánlott óraszám</i>	8
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az álláskereső technikák alkalmazásának gyakorlása. A munkavállalás lehetőségeinek felderítése az EU legnépesebb célországaiban. A munkaközvetítők szerepének bemutatása. Az adózás és a társadalombiztosítás szerepének tisztázása a társadalom életében.

	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szöveges és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatópoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervek készítésének elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – Élethelyzetek szimulálása: munkakeresés, állásinterjú – Kritériumrendszer létrehozása a gyűjtött információk szelektálására: álláshirdetéseket, munkaközvetítők szelektálása – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése csoportban, ellenőrző lista készítése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése – Játékos feladatmegoldások párban és csoportban
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Álláskeresési technikák – Önéletrajz, EU önéletrajz – Állásinterjú fajták – Viselkedési technikák, stratégiák állásinterjúban – A legális munkavállalás lehetőségei az egyes EU országokban – A munkaközvetítők szerepe

	<ul style="list-style-type: none"> – Hogyan adóznak az egyes EU országokban? – Társadalombiztosítás, egészségbiztosítás és adózás
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: Az Európai Unió, az adózás és a társadalombiztosítás szerepe Élő idegen nyelv: kapcsolatteremtés; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás; Matematika: a létfenntartás szá
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.

12. ÉVFOLYAM
MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

No.	Témakörök/fejezetek	Kapcsolódó műveltségterület	óraszám
1.	Életmód – gondolkodásmód	Ember és társadalom	9
2.	Társadalmi normák - Társadalmi szerepek		10
3.	Munkavállalók - Munkahelyek		9
4.	A globális természet	Ember a természetben	13
	Informatika		1
5	A média társadalmi szerepe	Művészetek	3
6	Tabló		6
	Informatika		2
7	Vállalkozás és sport	Testnevelés és sport	13
	Informatika		2
8	Önismereti program	Osztályfőnöki & Életvitel és gyakorlati ismeretek	8
9	Merre, s hogyan?		7
	Informatika		1
10	Az első munkahely		11
	Informatika		1
Összesen:			96

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	Életmód – gondolkodásmód
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<p style="text-align: center;">9</p> <ul style="list-style-type: none"> – A társadalmi munkamegosztás történeti állomásai <ul style="list-style-type: none"> ○ Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. ○ Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. ○ Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. – Az öltözködéssel kapcsolatos eszközök, szakmák, munkahelyek <ul style="list-style-type: none"> ○ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy <ul style="list-style-type: none"> ▪ további ismereteket szerezzenek a helyi hagyományokról, a lakóhely múltjáról, továbbá a környék, a lakóhely természeti értékeiről, az azokat fenyegető veszélyekről és a megóvásukra tett erőfeszítésekről; ▪ egy-egy történelmi témát (a politika-, a gazdaság-, a társadalom-, a tudomány-, a technika- vagy a művelődéstörténet, illetve a történeti ökológia köréből) mélységében tanulmányozzanak – Vállalkozók a múltban és jelenben <ul style="list-style-type: none"> ○ Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. ○ Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására. ○ Különbőféle értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása. ○ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ felkészültségüknek megfelelő szinten kommunikációt folytassanak olyan témakörökről, mint ... a mai magyar társadalom és gazdaság, a vállalkozás, a munkavállalás,
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervekészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások – Szimulációs játékok – Tréningek – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetésképpen direkt készségfejlesztő gyakorlatok és játékok (összehasonlítás, lényegkiemelés, együttműködési játékok) – A divat társadalomtörténete – Az öltözködéshez kapcsolódó társadalmi tevékenységek – Az öltözködéssel kapcsolatos tervezői és kivitelezői munka
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Életvitel és gyakorlati ismeretek; Osztályfőnöki óra; Dráma és tánc; Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” – Önálló produkció készítése

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Társadalmi normák - Társadalmi szerepek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	10
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi szokások – társadalmi beilleszkedés – Gyerek és felnőtt szerepek a múltban és jelenben – Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. – Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. – Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására. – Különböző értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerezés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások – Szimulációs játékok – Tréningek – Tervezés és gyakorlati tevékenység 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A társadalmi szabályok fogalma és tartalma – Hagyományok és szokások kultúrtörténete – A szocializáció fogalma és tartalma – A szerep fogalma és tartalma 	

	<ul style="list-style-type: none"> – Szereptípusok – Gyermek és felnőtt szerepek a múltban
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek; Osztályfőnöki óra; Dráma és tánc; Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” – Önálló produkció készítése

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Munkavállalók - Munkahelyek
	<i>Ajánlott óraszám</i>	9
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. – Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. – Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. – Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására. – Különböző értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás, önellenőrzés, önkontrol igénye. Kooperáció, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat, saját szükségletek és igények kielégítésének késleltetni tudása.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípusokban.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: tervkészítés elemei, módja, céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: Adatgyűjtés (tapasztalatgyűjtés), adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése, információalkotás és átadás, szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Az információszerzés és átadás elektronikus eszköztárának alkalmazása

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása – Bemutatók, kiselőadások – Szimulációs játékok – Tréningek – Tervezés és gyakorlati tevékenység
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A munkamegosztás fogalma és tartalmi – A munkamegosztás történelmi formái – Munkaeszközök, szakmák, munkahelyek – Vállalkozói típusok
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Életvitel és gyakorlati ismeretek; Osztályfőnöki óra; Dráma és tánc; Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – Aktív kiscsoportos együttműködés – Ismertetés, bemutatás – Összehasonlító elemzés készítése – Gyakorlati tevékenység, „munkatapasztalat” – Önálló produkció készítése

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A globális természet
	<i>Ajánlott óraszám</i>	12
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A természet egészének változását kiváltó jelenségek és ezek okainak megismerése. A természet egészében végbemenő folyamatok megismerése. <ul style="list-style-type: none"> ○ Mutációk ○ Grafikonok és ábrák elemzése és értelmezése a környezeti tényezők témakör kapcsán ○ Anyagok körforgása a természetben ○ Társulások ○ Az élővilág evolúciója

		<ul style="list-style-type: none"> – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Kooperáció, cél- és feladatismeret, szolidaritás, segítőkészség, együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, Kudarctűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia. Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése. A tervkészítés elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban – A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése – Folyamatok modellezése, kísérletezés csoportban – A modellek, kísérletek eredményeinek értékelése, értelmezése, rendszerezése – Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása – A prezentációk, kiselőadások értékelése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A mutáció fogalma, kiváltó okai – Folyamatokat leíró grafikonok, ábrák értelmezése, kiértékelése – Anyagforgalom

	<ul style="list-style-type: none"> – A szén, a nitrogén, a foszfor és a kén körforgása – Biokémiai ciklusok – A társulásokkal kapcsolatos alapfogalmak – A társulások felépítése és kapcsolatrendszere – A társulások működése – Veszélyeztetett társulások – Az evolúció elmélete
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Földünk és környezetünk: környezeti problémák; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás; Matematika: számítások, grafikonok értelmezése
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A kapott/szerzett információk pontos rögzítése – Aktív egyéni, páros, csoportos munka: a tervezés és a terv szerint való haladás megoldása tanári segítséggel és anélkül. – Az eredmények önálló elemzése, konklúziók önálló megfogalmazása.

10. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A média társadalmi szerepe
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A hírek, amelyeket fogyasztunk – A médiapolitizálás – A reklám –
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információ-alkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Feladat: hogyan lehet megjeleníteni egy hírt különböző médiumokban – Feladat: Mi a nap híre? Miért? Honnan tudjuk? – Elemzés: egy-egy ismert politikus „arculatának” (külsőjének, beszédstílusának, viselkedésének) elemzése – Az aktuális óriásplakát kiállítás anyagának elemzése: milyen reklámeszközöket használ fel milyen mondanivalók kifejezésére? Mi lehet a pályázat sikerének kulcsa?
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A hírek felépítése, különböző médiumokban különböző megjelenési formái – A hírek fontosságának és valóságtartalmának ellenőrzési lehetőségei – A média szerepe a politikában: a politikus mint médiasztár – A média felelőssége: pl a „gyűlöletbeszéd” kapcsán – A fogyasztás kényszere, a reklám szerepe
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember a természetben, Földünk és környezetünk, Ember és társadalom: tudósítások, leírások katasztrófákról, természeti jelenségekről
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

11. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Tabló
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6+2

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Megfigyelés, információ azonosítás, értelmezés, elemzés, tolerancia – Kritikai gondolkodás, problémaérzékenység – Mások pontosabb megfigyeléséből származó megértés, elfogadás; az együttműködés képességének fejlődése – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, Normatudatos magatartás: a norma és helyzetismerten alapuló normaválasztás, a helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés. Önellenőrzés, az önkontroll igénye. Alkalmazkodás: A körülményekhez és/vagy a partnerekhez való igazodás következményeinek ismerete adott helyzetben.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Önismeret. Adott helyzet normáinak ismerete. Adott helyzetben a saját pozíció ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Tapasztalatgyűjtés. Adatkezelés: adatok rendszerezése, adatok közötti viszonyok megteremtése és/vagy elemzése. Feltételek és viszonyok összefüggése. Információalkotás és átadás. Szöveges információ esetén: lényegkiemelés, koherenciateremtés. Önállóság igénye, kíváncsiság. Okkeresés igénye
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A csoport egy bemutatkozó anyagot készít önmagáról. – Papíralapú- vagy elektronikus formában mutat be dokumentumokat magáról. Ebből az alkalomból készített vagy régebbi fotókat, rajzokat, filmfelvételeket is felhasználhatnak ehhez. Az elkészült anyagnak átgondoltnak, esztétikailag megtervezettnek kell lennie. Ez lehet egy rendhagyó érettségi tábló is. – Rövid jelenetet/jeleneteket ad elő eddigi közös életükről vagy elképzelt jövőjük-ről. Bemutatják tehetségüket, vágyaikat, megjelenítik féltreiket. Az előadást egységes keretbe kell foglalniuk. Ez az előadás (továbbfejlesztve) megjelenhet aztán akár a ballagáson, akár a szalagavatón.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		A projekt elkészítéséhez minden iskolában tanult és azon kívül szerzett ismeretüket,

	tapasztalataikat mozgósítják.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember és társadalom: Alkotó és a befogadó szerepek változása, a művészi alkotás szerepe a társadalomban, a hétköznapi életben.
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáson és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben. – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat. Merjen játszani, kísérletezni.

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	Vállalkozás és sport
		13+2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tanári támogatással, de önállóan, egy olyan 7-10 napos külföldi (sí)túra megszervezése, amire a szervezőkön kívül az iskola bármelyik tanulója jelentkezhet és a résztvevők egészségének megóvását, fizikai állóképességének, kondíciójának javulását szolgálja. <ul style="list-style-type: none"> ○ Kalandozzunk idegen síterepeken ○ Tájékozódás a lehetőségekről, a csoport felkészítése ○ Csatoljunk fel, és siklás! – A szervező osztály tanulói a megtervezett túra lebonyolítását is elvégzik. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Helyzetelemzés, helyzet-elemek: körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, a másokhoz való oda-fordulás igénye, helyzetértékelés igénye. Kooperáció, cél- és feladat ismeret, szolida-ritás, segítőkészség, alkalmazkodás, a saját és a partner érdekeinek ismerete együtt-működési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, kudarc-tűrés, ki-tartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípu-sokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját po-zíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás és a haladás módjá-nak meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek üteme-zése. A tervek készítésének elemeinek és módjának ismerete. Céltudatosság, pontosság, idő-érzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Információkezelés: információ/adatgyűjtés, adatkezelés, az adatok közötti viszonyok elemzése, koherenciateremtés. Információ/adatalkotás, átadás. Az információkezelés elektronikus eszközrendszerének ismerete. Az önállóság igénye, kíváncsiság, okker-esés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A helyszín kiválasztása – Az útvonalterv elkészítése – A szállás és étkezési helyek kijelölése – A szállás és étkezési helyekről információ szerzése – A napi programok összeállítása, alternatív lehetőségekkel – Információszerzés az útvonal mentén rendelkezésre álló egészségügyi ellátásról. – A felszerelés bérlési és szállítási lehetőségeinek felkutatása – Költségvetés készítése a túra egészére és egyénekre bontva – Az úticsomag-javaslat összeállítása – A szállás és étkezési helyek lefoglalása – Poggyászslista készítése – Az oda és visszaút megszervezése a résztvevők számára – Az oda és visszaút megszervezése az eszközök számára – A túra meghirdetése

	<ul style="list-style-type: none"> - Jelentkezők regisztrálása - A részvételi díj beszedése - A foglalások (szállás, az étkezés stb.) lebonyolítása - A résztvevők utaztatásával kapcsolatos intéznivalók lebonyolítása - Az eszközök szállításával kapcsolatos intéznivalók lebonyolítása - A résztvevők tájékoztatása - A résztvevők elméleti felkészítése - A résztvevők fizikai felkészítése
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati baleset-elhárítás és elsősegélynyújtás - A megfelelő ruházat és felszerelés - Közlekedés, mozgás a sípályákon - A sípályák technikai eszközei - A megfelelő fizikai állapot és kondíció elérését segítő gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> o Gyakorlatok álló helyzetben, vagy terpeszállásban o Gyakorlatok guggolásban, vagy guggoló támaszban o Gyakorlatok ülésben, vagy terpeszülésben o Gyakorlatok mellső fekvőtámaszban vagy terpesztett mellső fekvőtámaszban o Gyakorlatok négykézláb, hanyatt fekvésben, hason fekvésben o Páros gyakorlatok o Gyakorlatok futás közben o Csapatban végzett gyakorlatok o Gyorsaságot fejlesztő gyakorlatok o Egyensúlyérzéklet fejlesztő gyakorlatok o Az izomerőt fejlesztő egyéni, páros és csoportos gyakorlatok o Állóképességet fejlesztő gyakorlatok o Hajlékonyságot fejlesztő gyakorlatok o Gyorsasági feladatok ügyességi elemekkel:
<p>MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK</p>	<p>Földünk és környezetünk: Síterepék a környező országokban; Ember és társadalom: Helytörténeti, történeti emlékek, nevezetességek a túra helyszínén és a közelben.; Ember a természetben, biológia, egészségtan: elsősegélynyújtás Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás; Matematika: számítások</p>

KÖVETELMÉNYEK	<p>A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait.</p> <p>Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben.</p> <p>Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.</p> <p>Hajtsa végre a felkészítő gyakorlatokat, a legnagyobb gondossággal segítse a túra résztvevőinek fizikai és elméleti felkészítését.</p>
---------------	---

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Önismereti program
	<i>Ajánlott óraszám</i>	8
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Saját igények, elvárások, félelmek megfogalmazásának gyakorlása. Empátiafejlesztés mások meghallgatása által. A problémamegoldás csoportos és egyéni technikájának megtanítása, az átgondolt döntéshozatal elősegítése. A team munka gyakorlása, együttműködés fejlesztése, szerepek tudatosítása csoportos feladatmegoldások által. Interperszonális élmények megosztása.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Helyzetelemzés, helyzet-elemek: körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, a másokhoz való oda-fordulás igénye, helyzetértékelés igénye. a saját és a partner érdekeinek ismerete együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, kudarc-tűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Emlékezetes élmények feldolgozása csoportos formában – Problémák összegyűjtése

	<ul style="list-style-type: none"> – Impulzív problémamegoldás demonstrálása – Egyéni problémamegoldás gyakorlása – Csoportos beszélgetés – Játék párokban – Döntések lehetséges következményeinek mérlegelése – Több, egyformán jónak tűnő döntés rangsorolása – Környezet hatásának megtapasztalása – Csapatmunka közös történet írásával – Csoportos együttműködés és versengés – Együttműködés, csoportélmény megtapasztalása – Visszajelzések adása – Hatékony kommunikáció, együttműködés megtapasztalása – Szerepek tudatosítása, együttműködés, csapatépítés – Csapatverseny – Az önismereti programon átélt élmények, tapasztalatok megbeszélése
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – Önismeret fogalma – Introspekció – Empátia – Visszajelzés – Egyéni problémamegoldó technikák – Csoportos problémamegoldó technikák – Csoportdinamikai alapfogalmak – A hatékony kommunikáció és együttműködés alapelemei
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	Ember a természetben: embertan, az ember társas viselkedése; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás, drámajátékok.
KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. – Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, ve-

	<p>gyen részt a közös értékelésben.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.
--	---

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Merre, s hogyan?
	<i>Ajánlott óraszám</i>	7+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A munka és hivatás fogalmak összehasonlítása és megkülönböztetése. Azoknak a motívumoknak az összegyűjtése, amelyek befolyásolhatják a felsőoktatási intézmény és pályaválasztást. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Helyzetelemzés, helyzet-elemek: körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, a másokhoz való oda-fordulás igénye, helyzetértékelés igénye. a saját és a partner érdekeinek ismerete együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképeség becslése, kudarc-tűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatápoló szövegtípusokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját pozíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<p>Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban</p> <p>Életszituációk szimulálása</p> <p>Kritériumrendszer létrehozása a gyűjtött információk szelektálására</p> <p>A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése csoportban, ellenőrző lista készítése</p>

	<p>Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása</p> <p>A prezentációk, kiselőadások értékelése</p> <p>Játékos feladatmegoldások párban és csoportban</p>
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<p>Hivatás és munka, képzési területek</p> <p>Életpálya, karrier, munkaerőpiac</p>
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK	<p>Ember és társadalom: A tanuló felnőtt státusza; Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás, drámajátékok.</p>
KÖVETELMÉNYEK	<p>A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fogalmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait.</p> <p>Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában. Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben.</p> <p>Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.</p>

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Az első munkahely
	<i>Ajánlott óraszám</i>	11+1
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az állaspályázatok világa. – Munkajogi és gyakorlati ismeretek. – Beilleszkedés a munkahelyre, a munkahely légköre, kollégák és főnökök. – Informatika <ul style="list-style-type: none"> ○ Adatok tárolásához, egyszerű adatbázis kialakításához problémafüggő eszköz választása. ○ Infokommunikációs eszközzel információ küldése és fogadása, csoportos kommunikációs formák. ○ Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.

	<i>Önmeghatározás</i>	Normakövetés, normaismeret, normatudatos magatartás. Helyzetelemzés, helyzet-elemek: körülmények, magán és publikus helyzetek ismerete, a másokhoz való oda-fordulás igénye, helyzetértékelés igénye. a saját és a partner érdekeinek ismerete együttműködési készség, csoporttudat. A saját teljesítőképesség becslése, kudarc-tűrés, kitartás, próbálkozási hajlandóság, küzdőképesség, tolerancia.
	<i>Önbemutató</i>	Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: közlő, elbeszélő, leíró, kapcsolatépítő szövegtípu-sokban. Önismeret, az adott helyzet normáinak ismerete, adott helyzetben a saját po-zíció ismerete, az (ön)bemutató céljának ismerete.
	<i>Stratégiaalkotás</i>	Céltudatosság, pontosság, időérzék.
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	Az önállóság igénye, kíváncsiság, okkeresés igénye. Terv szerinti haladás, elemzés értékelés, szükség esetén tervmódosítás, kontrolligény
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Önálló információgyűjtés, forráskutatás csoportban Életsituációk szimulálása: munkakeresés, állásinterjú Kritériumrendszer létrehozása a gyűjtött információk szelektálására A gyűjtött információ értékelése, értelmezése, rendszerezése csoportban, ellenőrző lista készítése Az értelmezett, rendszerezett információkból kiselőadás, prezentáció létrehozása A prezentációk, kiselőadások értékelése Játékos feladatmegoldások párban és csoportban
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		Önéletrajzok formai és tartalmi követelményei, az aktualizált, testreszabott önéle-trajz. A kísérő (motivációs) levél formai, tartalmi követelményei Extrém állásinterjúk A munkaviszonyra, munkavégzésre vonatkozó jogi és gyakorlati alapismeretek A kollegiális viszony Munkahelyi hierarchia, főnöktípusok.
MÁS MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK		Ember és társadalom: A munkavállaló státusza; Magyar nyelv és irodalom: szövegér-tés, szövegalkotás, drámajátékok.
KÖVETELMÉNYEK		A diák fogadja el az együttműködés szabályait. Aktívan vegyen részt a foglalkozáso-kon és igyekezzék végrehajtani a feladatokat. A rendelkezésére álló eszközökkel fo-galmazza meg véleményét, elvárásait, érzelmeit, benyomásait. Munkája közben aktívan működjön együtt a többiekkel pár- és csoportmunkában.

Mutassa be munkája eredményét a csoportnak, számoljon be a megvalósítás menetéről, a nehézségekről és sikerekről. Hallgassa meg mások beszámolóját, vegyen részt a közös értékelésben.

Gondolkodásában, tevékenységében legyen nyitott, hétköznapi ismereteit éppúgy mozgósítsa, mint a más tantárgyak keretében tanultakat.